

แผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย

สินค้า “มะคาเดเมีย”

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2570

คำนำ

จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของศักยภาพและสภาพพื้นที่ ทั้งสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมในการทำการเกษตร ทำให้สามารถทำการเกษตรได้หลากหลายทั้งพืชไร่และพืชสวน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกพืชแบบผสมผสานแต่ประสบปัญหาหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด เกษตรกรจึงมีการปลูกพืชชนิดใหม่ทดแทนพืชเดิม เพื่อหาตลาดใหม่ และลดปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาดในพื้นที่

พืชชนิดหนึ่งที่เกษตรกรให้ความสนใจ และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งศักยภาพพื้นที่จังหวัดเลยมีความเหมาะสมในการเพาะปลูกในอำเภอกู่เรือ ด่านซ้าย ภูหลวง และนาแห้ว เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชัน จึงทำให้เหมาะแก่การปลูกมะคาเดเมีย เกษตรกรจึงมีการปรับเปลี่ยนพืชบางส่วนมาปลูกมะคาเดเมีย เพื่อทดแทนพืชเดิมที่ประสบปัญหาหาราคาพืชผลตกต่ำ และปัญหาสินค้าล้นตลาด ซึ่งปัจจุบันผลิตภัณฑ์มะคาเดเมียเป็นที่นิยมของผู้บริโภค และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ตลาดมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังพบว่าพื้นที่ปลูกยังมีจำกัด เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีความรู้การผลิตตลอดจนการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องให้มีการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรด้านเทคโนโลยีการส่งเสริมพัฒนาการผลิต การแปรรูปและการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น จึงได้จัดทำแผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย “มะคาเดเมีย” เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการตลาด สร้างอาชีพสร้างรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคงเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จังหวัดเลย โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด และคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด (อ.พ.ก.) ได้พิจารณากำหนดให้ มะคาเดเมีย เป็นสินค้าที่มีความสำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย โดยให้มีการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนา และบูรณาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสินค้ามะคาเดเมีย เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนา และประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้อัตลักษณ์มะคาเดเมียจังหวัดเลยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรการสร้างการรับรู้ และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับมะคาเดเมียในพื้นที่ และการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดเลย

กลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
1. สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะคาเดเมียของโลก	1
2. สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะคาเดเมียของไทย	3
3. ทิศทางนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	3 - 10
4. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเลย	10 - 18
5. ข้อมูลเพื่อการพัฒนา	18 - 22
6. ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย	22 - 26
7. สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะคาเดเมียของจังหวัดเลย	26 - 27
8. การปลูกมะคาเดเมีย	27 - 31
9. วิเคราะห์สถานการณ์มะคาเดเมียจังหวัดเลย	31 - 32
เป้าหมายการพัฒนา “มะคาเดเมีย คุณภาพสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”	33 - 35
ภาคผนวก	36 - 41
สรุปตารางแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย สินค้า “มะคาเดเมีย” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2570	

แผนพัฒนาสินค้าที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย

สินค้า “มะคาเดเมียเลย”

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2570

บทนำ

พืชเคียวมัน หมายถึง พืชที่เน้นบริโภคแต่เมล็ดและมักจะมีเปลือกค่อนข้างแข็ง เคี้ยวแล้ว ให้รสชาติมันๆ อร่อย เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ที่เรารู้จักและคุ้นเคยในนี้ คือ “มะคาเดเมีย” มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย แพร่ขยายไปยัง สหรัฐอเมริกาโดยปลูกมากที่สุดที่รัฐฮาวาย เข้ามาประเทศไทยเมื่อ ๓๐ ปี มาแล้ว ได้ชื่อว่าเป็นราชาแห่งพืช เคียวมัน เพราะมีรสชาติอร่อยและมีราคาแพงที่สุดในโลก นอกจากนั้น มะคาเดเมีย ยังอุดมไปด้วยวิตามินมากมาย และที่สำคัญเต็มไปด้วยน้ำมันพืชไม่อิ่มตัว ซึ่งน้ำมันพืชไม่อิ่มตัวมีคุณสมบัติที่ดี คือ ช่วยลดคอเลสเตอรอลให้ร่างกาย มีอายุยืนยาวถึง ๑๐๐ ปี เนื้อไม้ยังมีประโยชน์ใช้สอย โดยนำมาทำเครื่องเรือน เมื่อมีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป เป็นพืชที่ตลาดทั่วโลกมีความต้องการสูง ไม่มีการล้มตลาด มีราคาเป็นมาตรฐานสากล ไม่เหมือนพืชเศรษฐกิจตัวอื่นที่มีราคาขึ้นลงไม่แน่นอน ตลาดใหญ่อยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น จึงคาดการณ์ว่าในอนาคต ถ้ามีการส่งเสริมอย่างเต็มที่ไม่เกิน ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า ประเทศไทยอาจเป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์มะคาเดเมีย ออกสู่ตลาดโลกในอันดับต้นๆ

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ มะคาเดเมียเป็นที่นิยมของผู้บริโภค และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ตลาดผู้บริโภคมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังมีพบว่า พื้นที่ปลูกยังมีจำกัด เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีความรู้การผลิตตลอดจน การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้แก่เกษตรกรด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมพัฒนาการผลิต การแปรรูปและการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น จึงได้จัดทำเป้าหมายการพัฒนา มะคาเดเมีย เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพ การผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ สร้างอาชีพสร้างรายได้และยกระดับ ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1. สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะคาเดเมียของโลก

มะคาเดเมีย เป็นพืชในวงศ์ Proteaceae พื้นที่ปลูกดั้งเดิมอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐนิวเซาท์เวลส์ รวมทั้งตอนกลางและใต้ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ในรัฐควีนส์แลนด์ เครือรัฐออสเตรเลีย มะคาเดเมีย คือ ถั่วที่สามารถรับประทานได้ โดยนิยมปลูกเพื่อการค้าในแถบเขตร้อนและกึ่งเขตร้อน ได้แก่ ออสเตรเลีย ฮาวาย จีน ไทย แอฟริกาใต้ แอฟริกากลาง อเมริกากลาง และอเมริกาใต้ (Stimpson et al, 2019) ปี 2558 ได้มีการจัดประชุม International Macadamia Symposium ครั้งที่ 7 ซึ่งได้นำเสนอรายงานผลการผลิตไม้ผลเปลือกแข็งชนิดต่าง ๆ พบว่า มะคาเดเมียมีการผลิตเพียงร้อยละ 1 และรายงานแนวโน้มผลผลิตและพื้นที่เพาะปลูกของแต่ละประเทศ ตั้งแต่ ปี 2558 - 2563 ซึ่งคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงแนวโน้มพื้นที่ปลูกและปริมาณการผลิตมะคาเดเมียของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	พท./(ฮก.)	พท.ปลูกใหม่) (ฮก./ปี)	ปริมาณการผลิต (เมตริกตัน)			
			2016	2017	2018	2019
แอฟริกาใต้	19,500	1,500	50,500	54,000	57,600	61,200
ออสเตรเลีย	17,500	1,000	46,000	50,000	53,000	55,000
อเมริกา	8,160	-	16,500	16,500	16,500	16,500
เคนยา	17,500	720	27,500	32,000	36,000	42,000
มาลาวี	6,085	270	7,573	6,967	7,803	7,178
กัวเตมาลา	10,000	1,000	9,050	9,225	9,400	9,575
บราซิล	6,000	400	6,300	6,600	6,900	7,200
จีน	65,000	10,000	8,000	12,000	20,000	30,000
เวียดนาม	2,000	100	500	1,000	2,000	3,000
โมซัมบิก	1,000	500	1,000	2,000	5,000	8,000
รวมทั้งหมด	152,718	17,390	172,923	190,292	214,203	239,653

ที่มา: International Macadamia Symposium ครั้งที่ 7 ปี 2558 (SAMAC, 2561)

ปี 2561 ได้มีการจัดงานประชุม World nut and Dried Fruit Conference ณ ประเทศสเปน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกระดับนานาชาติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมมะคาเดเมียของโลก รวมถึงแนวโน้มของผลไม้และถั่วทั่วโลก ซึ่งได้รายงานในภาพรวมว่า ปี 2561 มะคาเดเมียมีแนวโน้มการเติบโตสูง โดยมีการผลิตประมาณ 211,101 เมตริกตัน และแอฟริกาจะเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุด คือ 54,000 เมตริกตัน รองลงมา คือ ออสเตรเลียและเคนยา Australian Macadamia Society เปิดเผยว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จีนนำเข้ามะคาเดเมีย จากตลาดโลกรวมปริมาณ 1,294 ตัน จนกระทั่งสิ้นปี 2559 จีนนำเข้ามะคาเดเมียจากตลาดโลกคิดเป็น ร้อยละ 32 กลายเป็นตลาดนำเข้ามะคาเดเมียที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยได้กำหนดให้เมืองหลินชางเป็นศูนย์กลางการซื้อขาย มะคาเดเมียของมณฑลยูนนาน และเตรียมกลยุทธ์ Internet Plus สร้างรูปแบบการค้าออนไลน์มะคาเดเมียโดยเฉพาะ นอกจากนี้เมืองหลินชาง ยังได้เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน “The 8th International Macadamia Symposium” ระหว่างวันที่ 14 - 20 ตุลาคม ในปี 2561 ภายใต้การผลักดันของรัฐบาลทำให้มณฑลยูนนานมีส่วนร่วมในการกำหนดราคามะคาเดเมียในตลาดโลก และช่วยส่งเสริมพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการปลูกที่ได้มาตรฐานอีกด้วย (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

กระทรวงพาณิชย์, 2561) จากข้อมูลของ AgMRC (2563) รายงานว่า ตลาดส่งออกมะคาเดเมียที่ใหญ่ที่สุดคือ แอฟริกาใต้ สหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชีย โดยบริเวณพื้นที่ก้นดาร์ของฮาวายสามารถให้ผลผลิตมะคาเดเมียประมาณ 5,200 ปอนด์ต่อเอเคอร์ ส่วนในพื้นที่อุดมสมบูรณ์สามารถให้ผลผลิตอย่างน้อย 7,000 ปอนด์ต่อเอเคอร์ สำหรับบ่อสตรเลียมการปลูกมะคาเดเมียในพื้นที่ที่มีการจัดการสวนที่ดี จะให้ผลผลิตประมาณ 4,000 - 5,000 ปอนด์ต่อเอเคอร์

2. สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะคาเดเมียของไทย

สถานการณ์การผลิตของไทย การนำเข้าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การนำเข้ามะคาเดเมียแบบทั้งเปลือกเพิ่มขึ้นจาก 5 ตัน ในปี 2558 เป็น 1,404.82 ตัน ในปี 2562 เช่นเดียวกันกับมะคาเดเมียเอาเปลือกออก เพิ่มขึ้นจาก 272.10 ตัน ในปี 2558 เป็น 296.61 ตัน ในปี 2562

ตารางที่ 2 : ปริมาณ : ตัน มูลค่า : ล้านบาท ปี

ปี	ทั้งเปลือก		เอาเปลือกออก	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2558	5.00	2,885,836.00	272.10	162,671,140.00
2559	0.02	14,616.00	317.72	202,023,859.00
2560	-	-	286.87	186,372,379.00
2561	5.69	209,564.00	381.41	250,801,175.00
2562	1,404.82	92,414,307.00	296.61	179,862,702.00
รวม	1,415.53	95,524,323.00	1,554.71	981,731,255.00

ผลผลิตและคุณภาพของมะคาเดเมียจะขึ้นอยู่กับพันธุ์ แหล่งปลูก ภูมิอากาศ ดิน ระบบชลประทาน และปริมาณน้ำฝน สำหรับประเทศไทยผลผลิตยังต่ำ เนื่องจากแหล่งปลูกบางส่วนมีอุณหภูมิหนาวเย็นไม่พอกับความต้องการของต้นพืช ประกอบกับความชื้นในช่วงออกดอกติดผล มักจะต่ำประมาณ 50-60% และเป็นช่วงแล้งขาดน้ำ

3. ทิศทางนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 ต่อยอดอดีต โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

ประการที่ 2 ปรับปัจจุบัน เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต

ประการที่ 3 สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

การเกษตรสร้างมูลค่า ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีแนวทางการพัฒนา ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาโลกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งใน ภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ และการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ทั้งในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลกและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคตโดยมีเป้าหมายคือ 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ 2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูง และขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ (3) ด้านการเกษตร มี 6 แผนย่อย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ (3) ด้านการเกษตร มี 2 เป้าหมาย คือ 1) ผลผลิตขั้นมูลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น และ 2) ผลผลิตภาพของเกษตรเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 6 แผนย่อย โดยสรุป ดังนี้

แผนย่อยที่ 1 เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ด้วยการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและนวัตกรรม การขึ้นทะเบียนและคุ้มครองสิทธิให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและผลิตภัณฑ์ และการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่น รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์หรือเรื่องราวแหล่งกำเนิด สร้างความแตกต่าง

และความโดดเด่น และสร้างแบรนด์ให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ทั้งในระดับประเทศและเพื่อการส่งออก อัตราผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ) ช่วงปี 11 สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61–65) ขยายตัวร้อยละ 3 (ปี 66–70) ขยายตัวร้อยละ 4 (ปี 71–75) ขยายตัวร้อยละ 5 (ปี 76–80) ขยายตัวร้อยละ 6

แผนย่อยที่ 2 เกษตรปลอดภัย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรองความปลอดภัย ในระดับต่างๆ รวมถึง การตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุน การผลิตสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย เพิ่มความสามารถในการเข้าถึงอาหารอย่างทั่วถึง และปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของเกษตรปลอดภัย และส่งเสริมด้านการขยายตลาด บริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ระดับอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตร อินทรีย์เชิงพาณิชย์ที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัย (เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61–65) ขยายตัวร้อยละ 3 (ปี 66–70) ขยายตัวร้อยละ 3 (ปี 71–75) ขยายตัวร้อยละ 3 (ปี 76–80) ขยายตัวร้อยละ 3 ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทย ได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพ และความปลอดภัยอาหาร (ปี 61–65) - (ปี 66–70) ดัชนีระดับดี (ปี 71–75) ดัชนีระดับดีมาก (ปี 76–80) ดัชนีระดับดีมาก

แผนย่อยที่ 3 เกษตรชีวภาพ สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพทางการเกษตรเพื่อนำไปสู่ การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญา ท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อการแปรรูปสินค้าจากความหลากหลายชีวภาพ ส่งเสริมและสนับสนุน การผลิต การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ รวมถึงพัฒนาเชื่อมโยง ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่องและใช้ฐานการทำ เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตร ชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมและส่งเสริม ให้มีการนำวัตถุดิบ เหลือทิ้งทางการเกษตร มาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพ สินค้าเกษตรชีวภาพ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพ(เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61–65) ขยายตัวร้อยละ 3 (ปี 66–70) ขยายตัวร้อยละ 5 (ปี 71–75) ขยายตัวร้อยละ 8 (ปี 76–80) ขยายตัวร้อยละ 10 วิสาหกิจการเกษตร จากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งในทุกตำบลเพิ่มขึ้น จำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ (ปี 61–65) 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ (ปี 66–70) 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ (ปี 71–75) 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ (ปี 76–80) 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ

แผนย่อยที่ 4 เกษตรแปรรูป สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูป สินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และผลักดัน เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับตราสินค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุน

การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า สินค้าเกษตรแปรรูป และผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ (เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61-65) ขยายตัวร้อยละ 3 (ปี 66-70) ขยายตัวร้อยละ 4 (ปี 71-75) ขยายตัวร้อยละ 5 (ปี 76-80) ขยายตัวร้อยละ 6

แผนย่อยที่ 5 เกษตรอัจฉริยะ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรแห่งอนาคต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพ เกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยถ่ายทอดและสนับสนุนเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในราคาที่สามารเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผน การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61-65) เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 (ปี 66-70) เพิ่มขึ้นร้อยละ 4 (ปี 71-75) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 (ปี 76-80) เพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61-65) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 (ปี 66-70) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 (ปี 71-75) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 (ปี 76-80) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25

แผนย่อยที่ 6 การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตรให้มีความสำคัญกับมาตรการสนับสนุน ที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตรดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตรและการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตาม เฝ้าระวังและเตือนภัย สินค้าเกษตรให้ทันกับสถานการณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ พัฒนาศักยภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค การส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่างๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็ว และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย (เฉลี่ยร้อยละ) (ปี 61-65) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 (ปี 66-70) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 (ปี 71-75) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 (ปี 76-80) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน (เฉลี่ยร้อยละ) สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น (ปี 61-65) สหกรณ์มีความเข้มแข็งใน ระดับ 1 และ 2 อย่างน้อย ร้อยละ 90 วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็ง

ร้อยละ 2 (ปี 66-70) สหกรณ์มีความเข้มแข็งใน ระดับ 1 และ 2 อย่างน้อย ร้อยละ 95 วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็ง ร้อยละ 30 (ปี 71-75) สหกรณ์มีความเข้มแข็งใน ระดับ 1 และ 2 อย่างน้อย ร้อยละ 95 วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็ง ร้อยละ 35 (ปี 76-80) สหกรณ์มีความเข้มแข็ง ในระดับ 1 และ 2 อย่างน้อย ร้อยละ 95 วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็ง ร้อยละ 40

3) แผนปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ประเด็น การสร้างเกษตรมูลค่าสูง เป้าหมายยกระดับรายได้ ภาคการเกษตร อาหารแปรรูปและผลิตภัณฑ์ชีวภาพ

กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การสร้างเกษตรมูลค่าสูง(High Value Added)ภาคเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจ สำคัญของไทย โดยมีประชากรจำนวนมากถึง 27 ล้านคน อยู่ในภาคเกษตร อีกทั้งไทยยังมีความหลากหลาย ทางชีวภาพและเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารอันดับที่ 11 ของโลก อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรขาดการพัฒนาที่เหมาะสม มาเป็นเวลานาน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่มีผลิตภาพและประสิทธิภาพ (Productivity and Efficiency) อยู่ในระดับต่ำซึ่งสะท้อนจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ในปี 2562 ที่พบว่า การจ้างงานในภาคเกษตร 11 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 30 ของการจ้างงานทั้งหมด แต่กลับมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เพียงร้อยละ 8 เท่านั้น เกษตรกรจึงมีรายได้น้อยและมีปัญหาหนี้สิน ทำให้ขาดความมั่นคงในชีวิต และเป็นภาระ ที่รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณในการอุดหนุนอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลของธนาคารโลกที่ได้จัดทำ ข้อมูลเปรียบเทียบผลิตภาพการผลิต (Productivity) โดยวัดจากมูลค่าเพิ่มต่อแรงงาน ในช่วงปี 2553 - 2558 ที่ชี้ว่าการเติบโตของมูลค่าเพิ่มต่อแรงงานของไทยคิดเป็นเพียงร้อยละ 1.9 ต่อปี ซึ่งค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับ ต่างประเทศ โดยเฉพาะผลิตภาพภาคเกษตรที่วัดจากอัตราการผลิตต่อพื้นที่ของไทยที่มีค่าค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับ ประเทศอื่น ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น การที่ไร่นามีขนาดเล็ก ขาดเทคนิคในการทำไร่นาและเครื่องมือ ที่ทันสมัย ทั้งนี้มีเพียงร้อยละ 30 ของพื้นที่การเกษตรที่อยู่ในเขตชลประทาน นอกจากนี้ ยังขาดความสมดุล ของการผลิต ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการอุดหนุนของภาครัฐ เกษตรกรขาดการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็น และพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ถูกใช้ในการปลูกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจต่ำ โดยพื้นที่ การเกษตรของไทย 149 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวถึง 68.7 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด รองลงมาคือพื้นที่ปลูก ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ปาล์มน้ำมันและพืชอื่นๆ ทั้งนี้แนวทางหนึ่งที่สำคัญ และเร่งด่วนในการเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าต่อหน่วยพื้นที่ทางการเกษตร คือการปรับเปลี่ยนไปสู่การปลูกพืชที่มีมูลค่า ทางเศรษฐกิจสูง อาทิ หน่อไม้ฝรั่ง ชিং ถั่ว พริกไทย กล้วย ฯลฯ ที่สำคัญจะต้องปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถ ในการแข่งขันของภาคเกษตร ด้วยการปรับโครงสร้างจากเกษตรแบบดั้งเดิมพัฒนาไปสู่เกษตรสมัยใหม่ที่มีมูลค่าสูง (High Value Added) โดยนำองค์ความรู้การวิจัยพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการทำ เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และเกษตรแบบแม่นยำ (Precision Farming) เพื่อลดต้นทุนเพิ่มผลิตภาพ และประสิทธิภาพการผลิตรวมถึงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร และต่อยอดการพัฒนา ไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนา เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับห่วงโซ่คุณค่าภาคเกษตร เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular

Economy) ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล มั่นคง และเติบโตได้อย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก ตลอดจนยังจะเป็นการกระจายรายได้สู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง อันจะเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น การพัฒนาภาคเกษตรไปสู่เป้าหมายเกษตรมูลค่าสูง (High Value Added) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ทั้งกระบวนการตั้งแต่ ต้นทาง กลางทางและปลายทาง โดยใช้การตลาดนำการผลิต โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนในการปฏิรูปด้านการสร้างเกษตรมูลค่าสูง ดังนี้

1) ปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการทำเกษตรมูลค่าต่ำและไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ไปสู่การปลูกพืช เลี้ยงปศุสัตว์ และประมงที่มีมูลค่าสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและเหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งขยายผลพื้นที่การทำเกษตรมูลค่าสูงที่ประสบความสำเร็จให้มีการขยายเติบโตออกไปมากขึ้น

2) สนับสนุนการทำการเกษตรแบบรวมผลผลิตและรวมจำหน่าย (เกษตรแปลงใหญ่ หรือสหกรณ์) ตาม ความเหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร กล่าวคือ พัฒนาเกษตรกรรายเล็กให้สามารถพึ่งตนเองได้ พัฒนาเกษตรกรรายกลางให้เข้มแข็ง ก้าวไปเป็นผู้ประกอบการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรรายใหญ่ ให้มีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาดังนี้ การตลาดนำการผลิต โดยการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพสูงจะเป็นไปตามความต้องการของตลาดหรือนำด้วยการตลาด รวมถึงการสร้างอุปสงค์ใหม่ๆ การทำเกษตรสมัยใหม่ ทั้งเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และเกษตรแม่นยำ (Precision Farming) การทำเกษตรยึดหลัก 3 ข้อ คือ คุณภาพสูง ประสิทธิภาพสูง ราคาสูงและต้นทุนต่ำ การทำเกษตรที่มีมาตรฐานความปลอดภัย (Sanitary and Phytosanitary Measures:SPS) การพัฒนาความรู้(ล้ำสมัย) อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การปลูกพืช ปศุสัตว์ และประมงเสริมรายได้

3) ขยายพื้นที่ชลประทานให้เกษตรกรมีน้ำใช้สำหรับการผลิตสินค้าเกษตร อย่างเหมาะสม เพียงพอ ทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งพัฒนาเกษตรกร ให้ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

4) พัฒนาคลัสเตอร์พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และส่งเสริมให้มีความหลากหลายทางชีวภาพการเกษตร (Agricultural Biodiversity) โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เกษตรกร (ต้นทาง – เกษตรกร กลางทาง – แปรรูป ปลายทาง – ตลาด) มีพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์คุณภาพดีมีความหลากหลาย และเพียงพอ กับความต้องการใช้ในการทำการเกษตรมูลค่าสูง

5) พัฒนาสหกรณ์การเกษตรให้มีความเข้มแข็งและส่งเสริมให้เกิดผู้ให้บริการด้านการจัดการเกษตรสมัยใหม่ (Service Provider) อย่างครบวงจร เพื่อให้มีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรในการทำ การเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพ

6) สร้างผู้ประกอบการเกษตร (Smart Farmer) โดยพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีองค์ความรู้ มีการใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงดำเนินธุรกิจอย่างทันสมัย สามารถเชื่อมโยงการผลิตกับตลาดและสร้างตราสินค้าที่เชื่อถือได้ให้กับสินค้าเกษตร

7) ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร และใช้ประโยชน์จากดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ (Knowledge) และข้อมูล (Data) สำหรับประกอบการตัดสินใจทำการเกษตร และเชื่อมโยงตลาดให้กับผู้ผลิตทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการนำ Digital Content มาใช้ในการสื่อสาร สร้างการรับรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติในการพัฒนาสู่เกษตรสมัยใหม่

8) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมอาหาร และเศรษฐกิจชีวภาพตามแนวทาง BCG โดยใช้วัตถุดิบต้นทางจากทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสนับสนุน Value chain ภายในประเทศ รวมถึงนำนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์อาหารมูลค่าสูง ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลก อาทิ เกษตร พลังงาน เพื่อสร้างทางเลือกอาหารเพื่อสุขภาพ ส่วนประกอบของอาหาร (Food Ingredients) อาหารที่มีประโยชน์เฉพาะ (Functional Food) อาหารเสริมและอาหารที่มีผลในเชิงการรักษา เป็นต้น

4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ประเด็นเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) หมวดที่ 1 เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง(ร่าง)กรอบแผนฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

องค์ประกอบหลักของการขับเคลื่อนประเทศสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (Hi-Value and Sustainable Thailand) เนื่องด้วยเป้าประสงค์ที่ต้องการให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่ระบุทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งเน้นได้อย่างชัดเจน การกำหนดกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ผู้ขอประเมินคัดเลือกประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญในการพลิกโฉมประเทศได้แก่ ประเด็นเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) โดยภายใต้องค์ประกอบได้มีการกำหนดหมุดหมาย (Milestones) ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” มุ่งหวังจะ “มี” หรือต้องการที่จะ “ขจัด” ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญต่อการพลิกโฉมประเทศสู่การเป็น Hi-Value and Sustainable Thailand ภายในปี 2570 ไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง บนพื้นฐานของการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาต่อยอด และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมกับการลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับทิศทางการผลิตเดิมที่มีความสำคัญ แต่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคตและมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดหรือได้รับผลกระทบเชิงลบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก หากไม่มีการปรับตัว และส่งเสริมภาคการผลิตที่ไทยมีศักยภาพที่สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยหมุดหมายที่ประเทศต้องบรรลุให้ได้ภายในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เพื่อให้เป้าหมายของการมี “เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นหมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

5) ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนเกษตรให้สอดคล้องกับไทยแลนด์ 4.0 บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร และพัฒนาผลงานวิจัยด้านการเกษตรนำไปสู่การผลิตนวัตกรรมเชิงพาณิชย์

6) แผนปฏิบัติการราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570)

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร มีแนวทางการพัฒนา คือ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป เกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร ท่องเที่ยวเกษตรเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์การเกษตร การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ และการพัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

7) (ร่าง) แผนพัฒนาภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มุ่งสู่การพัฒนาเป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” ตามแนวคิด การเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ในแนวทางการพัฒนาที่ 1 พัฒนาภาคเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่ เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ

8) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

เป้าหมายการพัฒนา : “เกษตรอุตสาหกรรมชั้นนำ ศูนย์กลางการค้าและโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวและมาตรฐานสากล ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน” ประเด็นการพัฒนา : เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรและการลงทุน

9) แผนพัฒนาจังหวัดเลย (พ.ศ. 2566-2570) เป้าหมายการพัฒนา : เป็นเมืองท่องเที่ยวพื้นที่เชิงสุขภาพ ในปี 2570 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสู่เกษตรสมัยใหม่แนวทางการพัฒนาการผลิต การค้า และการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

10) แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด เป้าหมายการพัฒนา “การเกษตรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ปี 2570”

4. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด

4.1 ที่ตั้งของจังหวัด

จังหวัดเลย ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ระหว่างละติจูดที่ 16 องศา 45 ลิปดาเหนือ ถึง 18 องศา 10 ลิปดาเหนือ เส้นลองจิจูดที่ 100 องศา 50 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 10 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 11,424.612 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,140,382 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 520 กิโลเมตร (เส้นทางกรุงเทพฯ - ชัยภูมิ - เลย) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เทือกเขาเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอสังขุม จังหวัดหนองคาย อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอโนนสูง และอำเภอนาหว้า จังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูผาม่าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

4.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเลย ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงโคราชที่เรียกว่า “แอ่งสกลนคร” ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาในแนวทิศเหนือใต้โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาขนาดไม่ใหญ่มากนัก สลับอยู่แนวเทือกเขาเหล่านั้น หินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นหินมีอายุมาก

4.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเลยอยู่ใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงเดือนมิถุนายน – ตุลาคม จะมีลมมรสุมหรือแนวปะทะโซนร้อน (Inter Tropical convergence Zone : ITCZ) พาดผ่านทำให้มีฝนตกติดต่อกันหลายวัน และบางครั้งจะมีพายุหมุนเขตร้อน (Tropical Cycloen) เคลื่อนเข้ามาผ่านเป็นครั้งคราว ซึ่งจะมีฝนตกหนัก ปริมาณฝน 5 ปี (พ.ศ.2561- พ.ศ.2565) ฝนตกมากที่สุดใน พ.ศ. 2565 วัดปริมาณได้ 1,630.60 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน และฝนตกน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2562 วัดปริมาณได้ 625.9 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 95 วัน

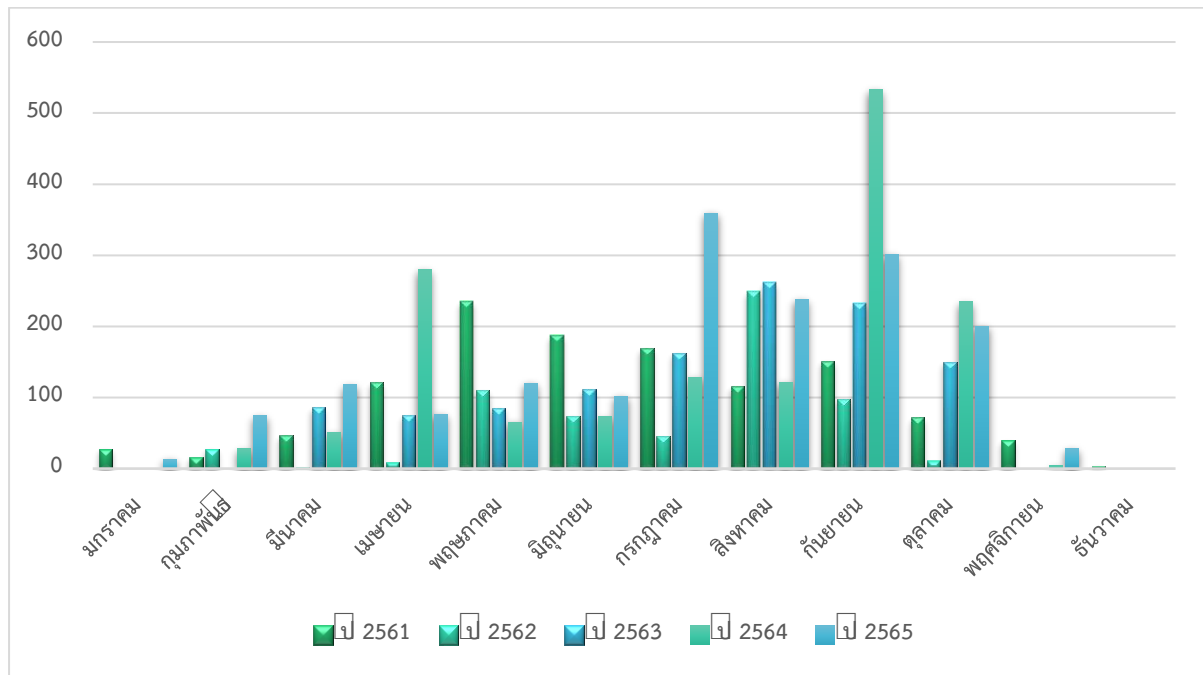
ช่วง 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2561- พ.ศ.2565) อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดวัดได้ 31.53 องศาเซลเซียส ในเดือนพฤษภาคม 2562 และอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดวัดได้ 21.1 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์ 2565

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาเลย

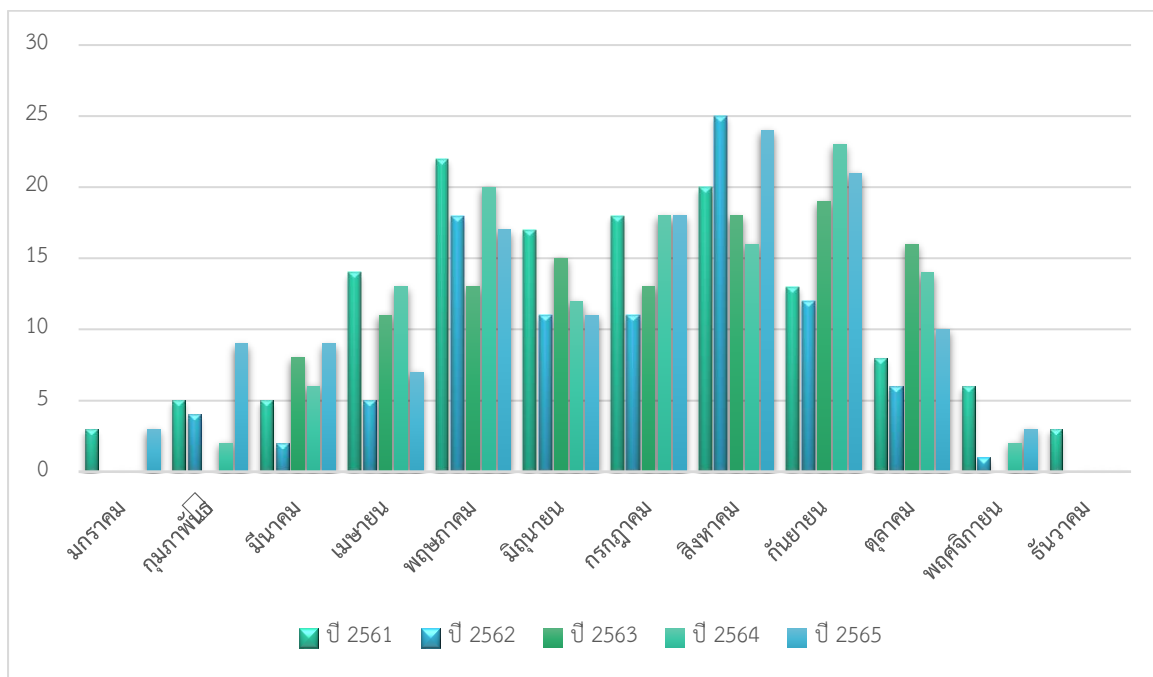
ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2561-2565

เดือน	ปี 2561		ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)
มกราคม	27.7	3	0.0	0	0.0	0	0.00	0	13.4	3
กุมภาพันธ์	16.6	5	27.5	4	0.0	0	27.60	2	74.4	9
มีนาคม	46.3	5	1.9	2	86.2	8	50.40	6	117.7	9
เมษายน	121.6	14	8.7	5	75.5	11	279.50	13	76.5	7
พฤษภาคม	235.7	22	109.9	18	85.1	13	65.20	20	120.0	17
มิถุนายน	187.1	17	74.1	11	111.3	15	72.60	12	101.6	11
กรกฎาคม	168.5	18	45.9	11	162.7	13	128.40	18	359.2	18
สิงหาคม	115.9	20	249.5	25	262.1	18	121.60	16	237.9	24
กันยายน	151.6	13	97.3	12	232.8	19	532.60	23	301.8	21
ตุลาคม	71.6	8	10.9	6	150.1	16	234.70	14	200.2	10
พฤศจิกายน	40.1	6	0.2	1	0.0	0	4.20	2	28.2	3
ธันวาคม	4	3	4.0	3	0.0	0	0.00	0	0.0	0
รวมทั้งปี	1,186.7	134	625.9	95	1,165.8	113	1,516.80	126	1,630.60	132

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาเลย

ภาพที่ 1 แสดงแผนภูมิข้อมูลปริมาณน้ำฝน (มม.) รายเดือนของจังหวัดเลยตั้งแต่ ปี 2561-2565

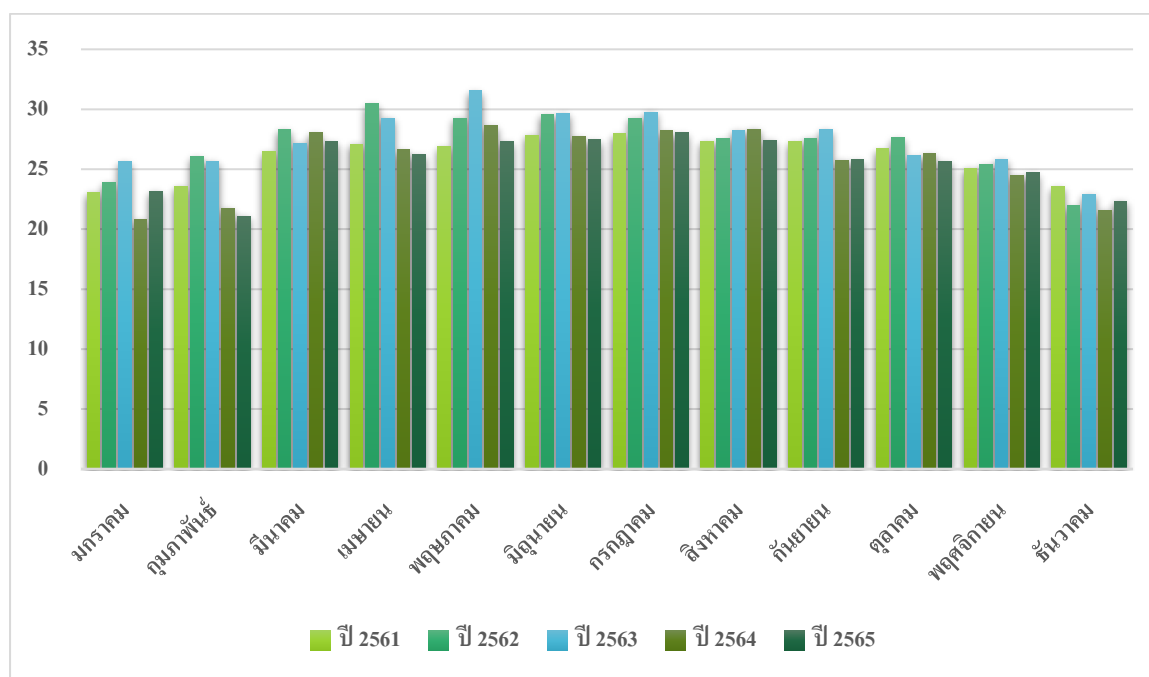
ภาพที่ 2 แสดงแผนภูมิข้อมูลจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2561-2565

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยและความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ปี 2561-2565

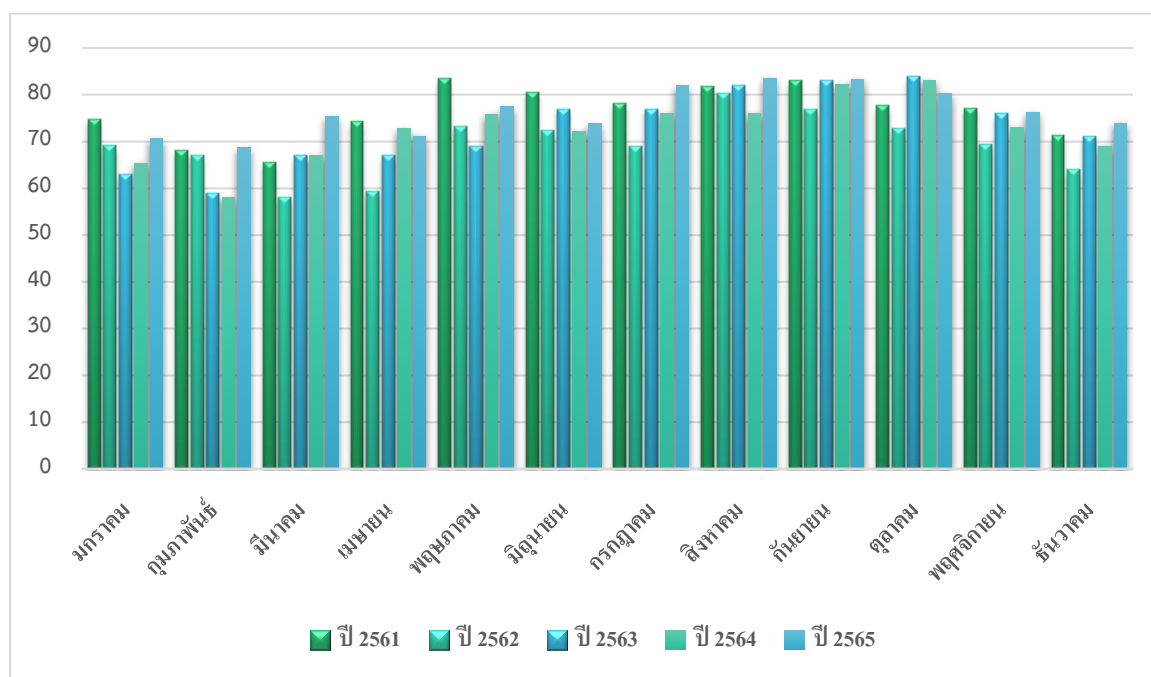
เดือน ปี พ.ศ.	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)					ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์)				
	2561	2562	2563	2564	2565	2561	2562	2563	2564	2565
มกราคม	23.06	23.88	25.64	20.77	23.17	74.64	69.11	63	65.35	70.6
กุมภาพันธ์	23.59	26.03	25.68	21.75	21.1	68.25	67.10	59	57.95	68.72
มีนาคม	26.47	28.28	27.18	28.05	27.31	65.47	58.10	67	67.01	75.35
เมษายน	27.08	30.45	29.26	26.61	26.2	74.36	59.25	67	72.75	71.11
พฤษภาคม	26.89	29.27	31.53	28.65	27.31	83.50	73.24	69	75.81	77.46
มิถุนายน	27.82	29.60	29.65	27.69	27.44	80.56	72.39	77	72.15	73.76
กรกฎาคม	27.95	29.27	29.77	28.19	28.03	78.08	68.89	77	76.08	81.96
สิงหาคม	27.33	27.54	28.26	28.33	27.43	81.84	80.39	82	76.01	83.55
กันยายน	27.32	27.59	28.31	25.74	25.79	83.14	76.90	83	82.12	83.27
ตุลาคม	26.69	27.63	26.11	26.30	25.61	77.74	72.71	84	83.12	80.23
พฤศจิกายน	25.08	25.40	25.83	24.48	24.72	77.20	69.30	76	73.07	76.22
ธันวาคม	23.53	21.97	22.90	21.58	22.32	71.26	64.06	71	69.01	73.93

N/A = Not Available

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดเลย

ภาพที่ 3 แสดงแผนภูมิข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) ปี 2561-2565

ภาพที่ 4 แสดงแผนภูมิข้อมูลความเข้มข้นสัมพัทธ์อากาศเฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์) ปี 2561-2565

4.4 ข้อมูลภูมิอากาศปี 2565

1. ปริมาณฝนรวมทั้งปี 1,631 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน
2. อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.6 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน 2565 อุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 9.2 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม 2565 และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 25.5 องศาเซลเซียส

4.5 พื้นที่ของจังหวัดเลย

มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 11,424.612 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,140,382 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 6.77 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.6 การปกครองและประชากร

จังหวัดเลย แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ จำนวน 90 ตำบล 918 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 27 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 71 แห่ง จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 230,763 ครัวเรือน จำนวนประชากร 638,732 คน แบ่งออกเป็นชาย 319,949 คน และหญิง 318,783 คน

ตารางที่ 5 แสดงลักษณะการแบ่งหน่วยการปกครองจังหวัดเลย และจำนวนประชากร

ลำดับที่	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตั้งเมื่อ พ.ศ.	จำนวน					
				ตำบล	หมู่บ้าน	ทม./ทต.	อบต.	ประชากร	บ้าน (หลัง)
1	เมืองเลย	1,480.492	2440	14	135	6	9	123,560	52,472
2	วังสะพุง	1,166.350	2441	10	144	3	8	111,116	38,958
3	ท่าลี่	683.000	2432	6	41	1	5	27,932	22,553

ลำดับ ที่	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตั้งเมื่อ พ.ศ.	จำนวน					
				ตำบล	หมู่บ้าน	ทม./ทต.	อบต.	ประชากร	บ้าน (หลัง)
4	เชียงคาน	867.000	2452	8	82	3	6	60,828	10,899
5	ด่านซ้าย	1,731.930	2450	10	99	2	9	51,693	18,211
6	ภูกระดึง	842.000	2506	4	54	1	4	34,526	11,569
7	ปากชม	956.500	2514	6	50	3	5	42,276	14,539
8	ภูเรือ	880.040	2517	6	47	2	5	22,587	8,926
9	นาแห้ว	627.500	2519	5	34	1	4	11,689	4,017
10	นาด้วง	590.000	2520	4	41	2	3	26,432	9,095
11	ภูหลวง	594.800	2535	5	46	-	5	25,046	7,833
12	ผาขาว	463.000	2536	5	64	2	3	42,055	11,991
13	เอราวัณ	240.000	2538	4	47	2	2	34,004	11,526
14	หนองหิน	302.000	2540	3	34	1	3	24,988	8,174
รวม		11,424,612		90	918	29	71	638,732	230,763

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเลย, ข้อมูล ณ 28 มกราคม 2565

4.7 แหล่งน้ำที่สำคัญ

จังหวัดเลยมีแม่น้ำและแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีความสำคัญ 4 สาย คือ

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำนานาชาติที่เกิดจากเทือกเขาสูงในประเทศทิเบตเป็นแนวเส้นกั้นพรมแดนระหว่างจังหวัดเลย และสปป.ลาว ตรงบริเวณอำเภอเชียงคานและอำเภอปากชม ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรกรรมได้น้อยมาก และเป็นแหล่งประมงน้ำจืดได้บ้างเล็กน้อย

แม่น้ำเหือง เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาในเขต สปป.ลาว เป็นแนวเส้นกั้นเขตแดนอำเภอนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยกับเมืองบ่อเตน และเมืองแก่นท้าว ของ สปป.ลาว แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน มีความยาว 50 กิโลเมตร ส่วนใหญ่จะใช้ในการอุปโภค สำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตามริมลำน้ำ เท่านั้น

แม่น้ำเลย เป็นแหล่งน้ำที่เกิดจากเทือกเขาสูงภูหลวง ซึ่งในตอนต้นลำน้ำ ชาวบ้านเรียกว่า “เลยวังไสย” เพราะน้ำใสสะอาดมากไหลจากทางทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือโดยผ่านอำเภอภูหลวง วังสะพุง และอำเภอเมืองเลย แล้วไหลลงสู่ลำน้ำโขงที่อำเภอเชียงคานมีความยาวประมาณ 120 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ราบลุ่มใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชสำคัญๆ ของจังหวัดเลย

แม่น้ำหมาน เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาภูหลวงด้านตะวันตกไหลผ่านอำเภอเมืองเลย มีโครงการชลประทานสำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอวังสะพุง มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร

4.8 ข้อมูลด้านชลประทาน

จังหวัดเลย มีพื้นที่ทำการเกษตรเพาะปลูกพืช 2,614,117 ไร่ ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำแล้วในเขตพื้นที่ของโครงการชลประทานขนาดกลาง ขนาดเล็ก และสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รวมพื้นที่จำนวน 150,031 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.6 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ที่เหลือเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน จำนวน 2,464,086 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94.4 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด มีแหล่งน้ำ ที่กรมชลประทานดำเนินการ 377 แห่ง เก็บกักน้ำได้ 171.150 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 4.5 ของปริมาณน้ำท่าจังหวัดเลย (น้ำท่า คือ น้ำที่ไหลในลำน้ำต่างๆ ในฝนปีปกติจะมีทั้งหมด 3,750 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี) แยกเป็นพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงประเภทของแหล่งน้ำ ปี 2566

ลำดับ ที่	ประเภทของแหล่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	เก็บกักน้ำได้ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำ (ไร่)		
				พื้นที่ ชลประทาน	พื้นที่รับ ประโยชน์	รวม
1	โครงการชลประทานขนาดกลาง	17	123.552	22,685	37,062	59,747
2	โครงการชลประทานขนาดเล็ก	292	47,598	19,293	150,810	170,103
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	68	0	108,053	0	108,053
รวม		377	171,150	150,031	187,872	337,903

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลลุ่มน้ำและพื้นที่การเกษตรในเขตจังหวัดเลย

ลำดับ ที่	ลุ่มน้ำ หลัก	ลุ่มน้ำสาขา	ปริมาณน้ำท่า ต่อปี (ล้าน ลบ.ม.)	แหล่งเก็บกักน้ำปัจจุบัน			จำแนกพื้นที่การเกษตร (ไร่)		
				จำนวน (แห่ง)	เก็บกักได้ (ล้านลบ.ม.)	ร้อยละเก็บ กัก/น้ำท่า	พื้นที่ การเกษตร	พื้นที่เขต ขป. (มีระบบฯ)	ร้อยละพื้นที่ ขป.ต่อ กษ.
1	แม่น้ำโขง	น้ำโขงส่วนที่ 3	216.35	24	5.704	2.64	48,752	3,147	6.46
2	"	ห้วยน้ำหมัน	351.41	15	10.46	2.98	61,644	3,461	5.61
3	"	ห้วยน้ำสาน	313.62	9	1.217	0.39	119,914	1,000	0.83
4	"	น้ำโขงส่วนที่ 4	182.25	35	2.861	1.57	84,800	21,681	25.57
5	"	น้ำเลย+น้ำปวน	1,386.34	184	85.209	6.15	1,377,041	80,143	5.82
6	"	น้ำโขงส่วนที่ 5	720.00	40	4.645	0.65	275,708	13,276	4.82
7	"	ห้วยน้ำโมง	35.26	0	0	0.00	11,027	0	0.00
8	แม่น้ำชี	ห้วยพะเนียง	54.93	9	29.91	54.45	121,721	10,927	8.98
9	"	ห้วยน้ำพวย	104.55	19	1.067	1.02	256,634	3,400	1.32
10	"	น้ำพองตอนบน	206.57	13	5.24	2.54	234,130	5,424	2.32
11	ป่าสัก	ห้วยน้ำพุ	33.05	0	0	0.00	7,916	0	0.00
12	"	ป่าสักตอนบน	145.75	0	0	0.00	14,830	0	0.00
รวม			3,750	348	146.31	3.90	2,614,117	142,459	5.45

ที่มา : โครงการชลประทานเลย, ข้อมูล ณ มีนาคม 2566

ตารางที่ 8 แสดงความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน

ลำดับ ที่	ลุ่มน้ำ หลัก	ลุ่มน้ำสาขา	ความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม.)				
			การเกษตร	อุปโภค- บริโภค	อุตสาหกรรม	ระบบ นิเวศ	รวม
1	แม่น้ำโขง	น้ำโขงส่วนที่ 3	8.127	0.883	0	1.743	10.754
2	"	ห้วยน้ำหมั่น	17.594	1.918	0	3.109	22.621
3	"	ห้วยน้ำสาน	26.631	2.097	0	3.023	31.752
4	"	น้ำโขงส่วนที่ 4	19.351	2.368	1.1841	2.864	25.767
5	"	น้ำเลย + น้ำปวน	486.767	24.992	12.461	13.636	537.787
6	"	น้ำโขงส่วนที่ 5	45.355	6.564	3.2822	7.734	62.936
7	"	ห้วยน้ำโมง	2.083	0.436	0	0.514	3.033
8	แม่น้ำชี	ห้วยพะเนียง	16.632	0.680	0.34	0.816	18.468
9	"	ห้วยน้ำพวย	148.206	3.606	1.8032	1.807	155.422
10	"	น้ำพองตอนบน	136.444	2.388	1.1939	2.733	142.759
11	ป่าสัก	ห้วยน้ำพุ	1.539	0.231	0	0.444	2.214
12	"	ป่าสักตอนบน	3.014	0.837	0	1.609	5.459
รวม			911.74	46.93	20.26	40.03	1,018.97

ที่มา : โครงการชลประทานเลย, พฤษภาคม 2564

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2548-2565 ดำเนินการในพื้นที่ 14 อำเภอ โดยสถานีพัฒนาที่ดินเลย รวม 13,257 บ่อ ดังแสดงในตารางที่ 1.13

ตารางที่ 9 แสดงผลการขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี 2548-2566 แยกรายอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	2548- 2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	รวม (บ่อ)
1	หนองหิน	320	20	40	28	-	35	40	70	21	574
2	เอราวัณ	392	20	40	12	5	23	42	52	38	624
3	เชียงคาน	574	40	85	90	117	67	183	140	151	1,447
4	ด่านซ้าย	635	20	20	-	38	45	21	58	21	858
5	ท่าลี่	366	20	30	85	22	19	52	39	110	743
6	นาด้วง	339	15	20	75	18	22	68	-	83	640
7	นาแห้ว	170	-	0	-	30	-	130	65	127	522
8	ปากชม	499	20	20	50	86	183	147	128	98	1,231

ลำดับ ที่	อำเภอ	2548- 2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	รวม (ป่อ)
9	ผาขาว	357	40	40	58	-	25	91	85	78	774
10	ภูกระดึง	399	-	0	39	30	10	78	77	58	691
11	ภูเรือ	361	-	0	-	-	-	23	100	29	513
12	ภูหลวง	353	30	40	125	73	-	53	83	81	838
13	เมืองเลย	1,466	35	66	105	122	41	136	162	135	2,268
14	วังสะพุง	1,895	40	99	133	50	110	116	121	204	2,768
รวมทั้งปี		8,126	300	500	800	591	580	1,180	1,180	1,234	14,491

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินเลย, 2566

4.9 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดเลย มีพื้นที่จำนวน 6.562 ล้านไร่ มีพื้นที่ป่าทั้งหมด 3.938 ล้านไร่ และพื้นที่มีสภาพป่า 2.113 ล้านไร่ แบ่งออกเป็น ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 22 ป่า เนื้อที่ 2.848 ล้านไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 2 แห่ง อุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง และพื้นที่ป่าอนุรักษ์อื่นๆ เนื้อที่ประมาณ 1.071 ล้านไร่ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1.14 และตารางที่ 1.15

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพื้นที่สภาพป่าและพื้นที่จังหวัดเลย

ลำดับ	ชนิดพื้นที่	เนื้อที่ (ล้านไร่)	ร้อยละ (%)
1	เนื้อที่จังหวัดเลย	6.562	
2	พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด	3.938	60.01
3	พื้นที่มีสภาพป่า	2.113	32.21

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย

5. ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

5.1 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2565

ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจจังหวัดเลยปี 2565 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.2 โดยด้านการผลิตขยายตัว จากภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ เป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวและนโยบายเปิดประเทศต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้านการใช้จ่ายขยายตัว ตามการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชน รวมทั้งการค้าระหว่างประเทศ

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดเลย, ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดเลย ประจำปี พ.ศ. 2565

5.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเลย (GPP)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเลย ปี 2563 (GPP) มีมูลค่ารวม 51,809 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 48 ของประเทศ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) และเป็นลำดับที่ 13 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาเกษตรกรรมการล่าสัตว์ การป่าไม้ และสาขาการประมง มีมูลค่า 13,182 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 25.44 ของ GPP และภาคนอกเกษตรกรรม มีมูลค่า 38,627 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 74.56 ของ GPP มีรายได้ต่อหัวของประชากร 95,989 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นลำดับที่ 47 ของประเทศ ลำดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 11 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2558-2563 จังหวัดเลย

หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.				
	2559	2560	2561r	2562r	2563p
เกษตรกรรม	13,559	14,729	15,188	14,309	13,182
1. เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ และประมง	13,559	14,729	15,188	14,309	13,182
นอกเกษตรกรรม	33,579	37,767	39,909	40,020	38,627
2.เหมืองแร่และเหมืองหิน	1,084	1,385	1,209	1,080	1,282
3. อุตสาหกรรม	5,738	7,372	7,881	6,861	5,271
4. การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	510	512	517	829	910
5. อุปทานน้ำ การจัดการขยะมูลฝอยและการฟื้นฟู	148	152	172	182	189
6. การก่อสร้าง	1,959	2,118	2,141	2,135	2,003
7. การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมยานยนต์ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	6,061	6,740	7,300	7,350	7,130

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.				
	2559	2560	2561r	2562r	2563p
8. การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	818	972	1,124	1,359	1,370
9. ที่พักและกิจกรรมการให้บริการอาหาร	620	702	791	873	603
10. ข้อมูลและการสื่อสาร	292	352	374	445	455
11. กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	3,019	3,204	3,449	3,713	3,869
12. กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	1,772	2,151	2,550	2,369	2,360
13. กิจกรรมทางวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคนิค	18	24	16	25	32
14. กิจกรรมการบริหารและการสนับสนุน	107	117	145	153	88
15. การบริหารและการป้องกันประเทศ การประกันสังคมภาคบังคับ	2,688	2,758	2,927	3,025	3,098
16. การศึกษา	6,482	6,774	6,669	6,795	7,000
17. กิจกรรมด้านสุขภาพ และกิจกรรมเพื่อสังคม	1,595	1,683	1,829	1,941	2,154
18. ศิลปะ บันเทิง และนันทนาการ	237	281	327	387	350
19. กิจกรรมการบริการอื่นๆ	428	470	485	497	465
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)	47,138	52,496	55,097	54,329	51,809
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว(บาท)	86,662	96,562	101,400	100,316	95,989
ประชากร (1,000 คน)	544	544	543	542	540

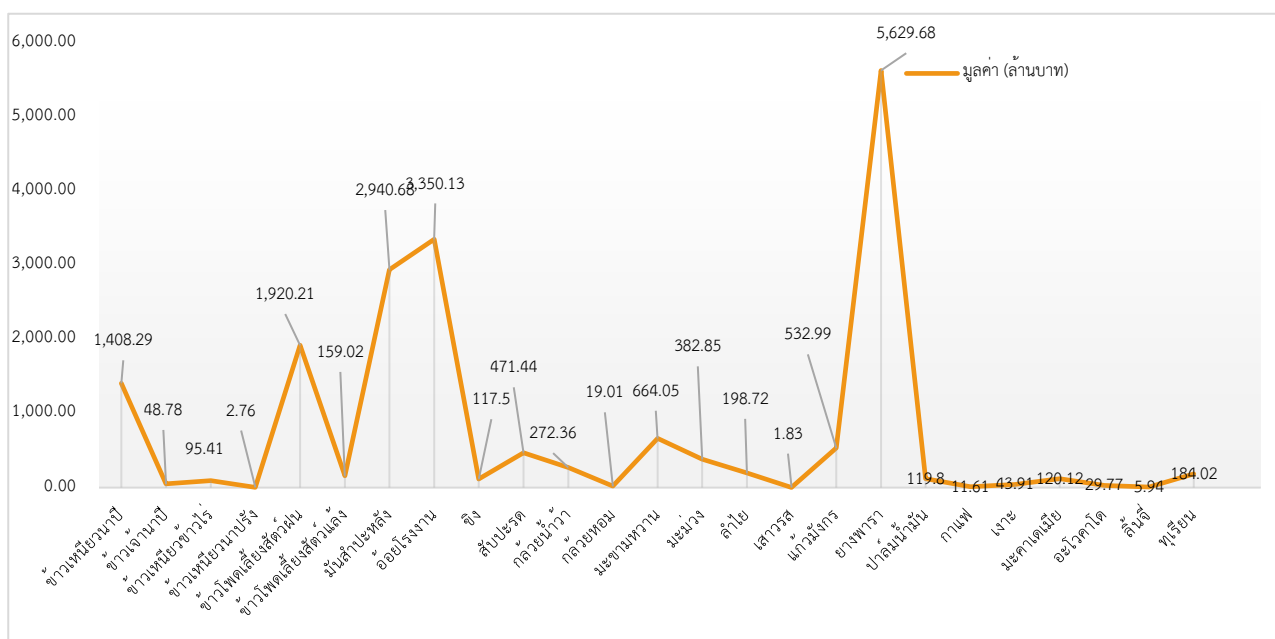
หมายเหตุ : p = ตัวเลขเบื้องต้น (Preliminary based on annual figure)

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดเลย

ตารางที่ 12 แสดงมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2565

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคา เฉลี่ย (บาท/ กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
1	ข้าวเหนียวนาปี	425,066	419,947	353.00	148,241.29	9.50	1,408.29
2	ข้าวเจ้านาปี	11,919	11,919	359.00	4,278.92	11.40	48.78
3	ข้าวเหนียวข้าวไร่	29,025	28,975	356.00	10,315.10	9.25	95.41
4	ข้าวเหนียวนาปรัง	703	703	395.00	278.00	9.94	2.76
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝน	315,069	313,790	658.00	206,473.82	9.30	1,920.21
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง	23,488	22,478	677.00	15,217.61	10.45	159.02
7	มันสำปะหลัง	309,165	306,249	3,255.00	996,840.49	2.95	2,940.68
8	อ้อยโรงงาน	258,826	257,818	11,012.00	2,839,092.00	1.18	3,350.13
9	ชิง	1,462	1,460	4,024.00	5,875.04	20	117.50
10	สับปะรด	18,157	17,939	3,285.00	58,930.00	8	471.44
11	กล้วยน้ำว้า	8,777	8,425	3,073.00	25,890.02	10.52	272.36
12	กล้วยหอม	528	486	2,173.00	1,056.07	18	19.01
13	มะขามหวาน	22,465	20,464	550.00	11,255.20	59	664.05
14	มะม่วง	25,414	25,221	1,012.00	25,523.60	15	382.85
15	ลำไย	14,971	13,875	682.00	9,462.82	21	198.72
16	เสาวรส	125	125	1,124.00	140.50	13	1.83
17	แก้วมังกร	18,654	17,885	1,753.00	31,352.40	17	532.99
18	ยางพารา	946,632	858,969	226.00	194,127.00	29	5,629.68
19	ปาล์มน้ำมัน	24,945	24,769	1,758.00	43,564.00	2.75	119.80
20	กาแฟ	3,226	2,370	70.00	165.90	70	11.61
21	เงาะ	3,123	2,768	547.00	1,514.10	29	43.91
22	มะคาเดเมีย	5,124	4,004	300.00	1,201.20	100	120.12
23	อะโวคาโด	864	620	686.00	425.32	70	29.77
24	ลิ้นจี่	524	494	415.00	205.01	29	5.94
25	ทุเรียน	2,461	1,842	740.00	1,363.08	135	184.02
รวมทั้งสิ้น		2,470,713	2,363,595		4,632,788		18,731

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

ภาพที่ 5 แสดงกราฟมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2565

6. ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย

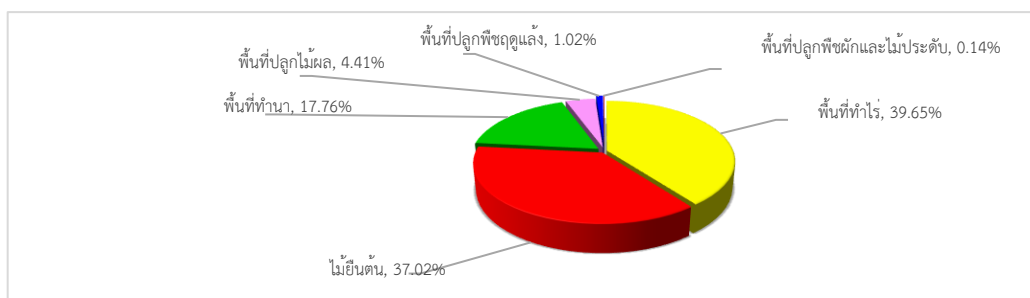
1) เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร

จังหวัดเลย มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 2,624,424 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.75 ของพื้นที่ทั้งหมด (7,141,250 ไร่) แบ่งออกเป็นพื้นที่การทำนา ทำไร่ ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกผักและไม้ประดับ ปลูกพืชฤดูแล้ง ตามลำดับ ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 13 แสดงเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2565

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร (%)
พื้นที่จังหวัดทั้งหมด	7,141,250	
พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งสิ้น	2,624,424	36.75
จำแนกตามการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ดังนี้		
พื้นที่ทำไร่	1,040,572	39.65
ไม้ยืนต้น	971,578	37.02
พื้นที่ทำนา	466,009	17.76
พื้นที่ปลูกไม้ผล	115,727	4.41
พื้นที่ปลูกพืชฤดูแล้ง	26,845	1.02
พื้นที่ปลูกพืชผักและไม้ประดับ	3,693	0.14

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2565

ภาพที่ 6 แสดงแผนภูมิเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2565

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2565

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต(ไร่)
1	ข้าวเหนียวนาปี	64,634	425,066	419,947
2	ข้าวเจ้านาปี	3,103	11,919	11,919
3	ข้าวเหนียวข้าวไร่	3,708	29,025	28,975
4	ข้าวเหนียวนาปรัง	168	703	703
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝน	15,066	315,069	313,790
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง	3,338	23,488	22,478
7	มันสำปะหลัง	23,250	309,165	306,249
8	อ้อยโรงงาน	22,428	258,826	257,818
9	ชิง	236	1,462	1,460
10	สับปะรด	650	18,157	17,939
11	กล้วยน้ำว้า	1,214	8,777	8,425
12	กล้วยหอม	93	528	486
13	มะขามหวาน	3,274	22,465	20,464
14	มะม่วง	2,402	25,414	25,221
15	ลำไย	2,779	14,971	13,875
16	เสาวรส	33	125	125
17	แก้วมังกร	3,347	18,654	17,885
18	ยางพารา	42,904	946,632	858,969
19	ปาล์มน้ำมัน	2,596	24,945	24,769
20	กาแฟ	334	3,226	2,370

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
21	เงาะ	956	3,123	2,768
22	มะคาเดเมีย	302	5,124	4,004
23	อะโวคาโด	309	864	620
24	ลิ้นจี่	290	524	494
25	ทุเรียน	583	2,461	1,842
รวมทั้งสิ้น		197,997	2,470,713	2,363,595

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2565 (หมายเหตุ : ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการปลูกในเนื้อที่เดิม)

2) ภัยพิบัติด้านการเกษตร

ภัยพิบัติด้านการเกษตรของจังหวัดเลย แบ่งเป็น 2 ช่วง

ภัยฤดูแล้ง ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง มีนาคม เป็นช่วงการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีสภาวะฝนน้อย และอาจจะมีภาวะแห้งแล้งได้ในบางพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติไม่เพียงพอซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนอกจากสภาวะแห้งแล้งแล้วยังอาจมีพายุฤดูร้อน พายุลูกเห็บ ลมแรง และโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด อาจทำความเสียหาย กับพื้นที่เกษตรกรรมได้

ภัยฤดูฝน ระหว่างเดือนเมษายน ถึง กันยายน เป็นช่วงฤดูฝนหรือฤดูมรสุมทำให้ฝนตกชุกหรือตกลงมาในปริมาณมากเกินไป โดยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฝนฟ้าคะนองและกระจายทั่วไป ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยเป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่มน้ำจึงอาจก่อให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง น้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง โคลนถล่ม โรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด และภัยอื่นๆ

จังหวัดเลยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง โดยมีสภาพการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำโขงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) อุทกภัยที่เกิดในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนและลำน้ำสาขาต่างๆ เกิดจากการที่มีฝนตกหนัก และน้ำป่าไหลหลากจากต้นน้ำลงมามากจนลำน้ำสายหลักไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน ประกอบกับมีสิ่งกีดขวางจากเส้นทางคมนาคมขวางทางน้ำ และมีอาคารระบายน้ำไม่เพียงพอ

พื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมเป็นประจำได้แก่ อำเภอภูเรือ อำเภอท่าลี่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2) อุทกภัยที่เกิดในพื้นที่ราบลุ่ม เกิดบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและแม่น้ำสายหลักต้นเขิน มีความสามารถระบายน้ำไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทกภัย และโคลนถล่ม

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันสูง ตรงกลางมีแม่น้ำเลย เป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านพื้นที่ เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนจังหวัดเลย จึงทำให้พื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบลุ่ม พื้นดินบริเวณดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์สูง จึงกลายเป็นพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร ที่สำคัญของจังหวัดเลย

สภาพการใช้ประโยชน์พื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่จึงตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเลย และตามพื้นที่ราบลุ่มตามแนวร่องเขา และประกอบอาชีพเกษตรกรรมบนพื้นที่ภูเขาสูง ประเภทไร่ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่วแดง และปัจจุบันมีการเปลี่ยนหันมาปลูกยางพาราในพื้นที่กันมากขึ้น

จากปัจจัยทางด้านสภาพภูมิประเทศ และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประกอบกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชน จังหวัดเลยมีความเสี่ยงทางด้านภัยพิบัติดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภูเขาสูงด้านตะวันตก และทางด้านเหนือของจังหวัด บริเวณเขตอำเภอด่านซ้าย นาแห้ว ภูเรือ ปากชม เชียงคาน วังสะพุง ภูหลวง และเมืองเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่อำเภอด่านซ้ายเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยดินถล่มสูง และเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงภัยมากที่สุด ในจังหวัดเลย ซึ่งในอดีตเคยเกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลาก ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ในพื้นที่อย่างมากมาย เมื่อวันที่ 9 - 10 กันยายน 2550 บริเวณลุ่มน้ำพุง ตำบลโป่ง อำเภอด่านซ้าย จำนวนน้ำมหาศาล เข้าพัดทำลายสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ตามริมน้ำในพื้นที่ของลุ่มน้ำพุง ทำให้มีผู้เสียชีวิต พื้นที่การเกษตรและทรัพย์สินของประชาชนเสียหายอย่างมาก ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และราคาพืชผลทางการเกษตรก่อให้เกิด การขยายตัวของชุมชนและพื้นที่การเพาะปลูก เข้าไปอยู่ในพื้นที่ภูเขา หุบเขาแคบ ๆ และพื้นที่ราบเชิงเขาริมตลิ่ง ทางน้ำกันมากขึ้น ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวถือเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมอย่างฉับพลันได้

จังหวัดเลย ไม่ได้ประสบปัญหาภัยอุทกภัยเพียงอย่างเดียว แต่ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม บางช่วงก็ประสบภาวะฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง โรคระบาดสัตว์ และโรคแมลงศัตรูพืชระบาดอีกด้วย

3) ปัญหาทางการเกษตร

(1) ปัญหาเกี่ยวกับดิน ดินในจังหวัดเลยมีศักยภาพสูงสำหรับการผลิตพืชไร่ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ลาดเชิงเขา แต่เป็นเขตที่มีอัตราการชะล้างของหน้าดินค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาดินเค็มนั้น จังหวัดเลย เป็นจังหวัดเดียว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่มีปัญหาในเรื่องดินเค็ม ทรัพยากรดินในจังหวัดเลยมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข 2 ปัญหาใหญ่ ๆ ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยธรรมชาติแล้วดินในจังหวัดเลยมีความอุดมสมบูรณ์ดี ทั้งดินนาและดินไร่ แต่การทำการเพาะปลูกมักไม่มีการปรับปรุงดินหรือไม่มีการบำรุงรักษาและใส่ปุ๋ย ทำให้ดินเสื่อม คุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ลดลง เกษตรกรต้องละทิ้งที่ทำกินเดิมเพื่อไปบุกเบิกที่ใหม่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ติดตาม มาคือปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย

ปัญหาการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน มักเกิดขึ้นกับดินในบริเวณที่มีความลาดชันสูง เช่น บริเวณเชิงเขา หรือเนินเขา เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ช่วยปกคลุมหน้าดินเอาไว้ แต่เนื่องจากการบุกรุกแผ้วถาง เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูก ปัญหาที่ตามมาคือการชะล้างและพังทลายของหน้าดิน ทำให้สูญเสียหน้าดินส่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดอย่างรวดเร็วเกษตรกรต้องทำการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ไปเรื่อย ๆ กลายเป็นปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พื้นที่ป่าลดน้อยลง เกิดปัญหาความแห้งแล้งที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

ปัญหาน้ำดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (ดินตื้น) ผิวหน้าของดินในจังหวัดเลยบางแห่งมีลักษณะตื้น ทำให้เกิดปัญหาในการนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เพราะเป็นอุปสรรคในการเจริญเติบโตของรากพืช และมีปัญหา ในการไถพรวนหน้าดิน แต่หน้าดินที่มีลักษณะตื้นจะเหมาะในการใช้เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ หรือในบริเวณที่มี ทิวทัศน์สวยงาม อาจจะเหมาะสำหรับใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจหรือรักษาไว้ให้คงสภาพเป็นป่าธรรมชาติ

(2) ปัญหาแหล่งน้ำของจังหวัดเลย

1. พื้นที่ของจังหวัดเลย มีลักษณะเป็นภูเขาสูง และมีพื้นที่การเกษตรอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา จากการที่ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดเป็นภูเขาสูง เมื่อเกิดฝนตกหรือถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะไหลจากภูเขาสูงลงสู่แม่น้ำและพื้นที่ที่ราบอย่างรวดเร็ว ประกอบกับตัวจังหวัดเลยเป็นแอ่ง ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมและเกิดความเสียหายอย่างหนักอยู่บ่อยครั้ง
2. เมื่อถึงฤดูน้ำหลากมีน้ำในปริมาณมาก แต่เมื่อถึงฤดูแล้งปริมาณน้ำในแม่น้ำสายหลักอันได้แก่แม่น้ำเลย เป็นต้น จะแห้งขอดตลอดอย่างรวดเร็ว เกิดผลกระทบตามมา คือ ราษฎรขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ผู้เลี้ยงปลาในกระชังมีเรื่องร้องเรียนบ่อยครั้ง
3. พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ในที่ราบลุ่ม ซึ่งจะถูกชุมชนเมืองขยายตัวเข้ามาทำให้พื้นที่การเกษตรน้อยลง ส่วนพื้นที่การเกษตรที่อยู่แถบที่ราบเชิงเขาจะขาดแคลนแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ จะเป็นไปในลักษณะโครงการชลประทานขนาดเล็กและขุดลอกเป็นส่วนใหญ่

(3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดเลย มีการผลิตพืชหลากหลายและต่อเนื่องตลอดปี ส่งผลให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สารกำจัดวัชพืชอย่างแพร่หลายทำให้เกิดผลกระทบกับตัวเกษตรกรผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไข

- (1) รมรณรงค์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อฟื้นฟูสภาพดิน
- (2) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
- (3) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพร และน้ำส้มควันไม้ เพื่อใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
- (4) จัดทำโครงการตลาดนัดสีเขียว เพื่อใช้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษ โดยเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งกำหนดจัด ณ ถนนช้างเท้าขาว อำเภอเมืองเลย ทุกวันจันทร์และวันศุกร์ของสัปดาห์

7. สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะคาเดเมียของจังหวัดเลย

จังหวัดเลยในปี 2567 จังหวัดเลยมีเนื้อที่ปลูก 5,013 ไร่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามะคาเดเมีย เริ่มเป็นที่สนใจของเกษตรกรในจังหวัดเลยที่มีพื้นที่ที่เหมาะสม ในอนาคตจะช่วยลดการนำเข้ามะคาเดเมียจากต่างประเทศได้ ซึ่งแนวโน้มของตลาดมะคาเดเมียภายในประเทศเป็นในทิศทางที่ดี ดังนั้นการวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะเข้ามากระทบ จากปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการผลิตมะคาเดเมียจังหวัดเลยแบบครบวงจร สู่สินค้าเกษตรมูลค่าสูง และการทำการเกษตรแบบยั่งยืนของจังหวัดเลย

แหล่งปลูกที่สำคัญของจังหวัด

แหล่งปลูกมะคาเดเมียที่สำคัญของจังหวัด ปลูกในพื้นที่อำเภอภูเรือ, ด่านซ้าย, นาแห้ว, ภูหลวง, ท่าลี่ และอำเภออื่น ซึ่งจะมีผลผลิตดีในพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 700-800 เมตร มะคาเดเมียเป็นพืชที่ต้องผสมพันธุ์ข้ามต้น ดังนั้นในแปลงจึงต้องมีหลายต้นและหลายสายพันธุ์ โดยพื้นที่ของจังหวัดเลยมีหลายสายพันธุ์ที่เกษตรกรนำมาปลูก แต่สายพันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ พันธุ์ 344 พันธุ์ 741 หรือพันธุ์เชียงใหม่ 700 พันธุ์ 508 หรือพันธุ์เชียงใหม่ 1000 พันธุ์ 660 หรือพันธุ์เชียงใหม่ 400 ในปี 2567-2568 และในปัจจุบันมะคาเดเมีย ตลาดยังมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะต้องผลักดันเพิ่มปริมาณการผลิต การแปรรูป

การแปรรูป

กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตและแปรรูป มะคาเดเมีย ภายในจังหวัด

แหล่งจำหน่ายผลผลิต

1) จังหวัด มีแหล่งรับซื้อผลมะคาเดเมียสด ที่ตำบลสานตม อำเภอกุเรือ เพื่อส่งเข้าโรงงานของบริษัท ทองการ์เดน (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายขนมขบเคี้ยว ขนมกรุบกรอบ ทั้งในและต่างประเทศ รับซื้อครั้งแรกได้จำนวน 100 ตัน และตั้งเป้าไว้ว่าจะรับซื้อให้ได้ 10,000 ตัน เพื่อการผลิต/ส่งออก

2) แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากการแปรรูป จำหน่ายภายในจังหวัด/ต่างจังหวัด/ต่างประเทศ

8. การปลูกมะคาเดเมีย

การปลูกมะคาเดเมีย

- 1) อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตอยู่ระหว่าง 10-30 องศาเซลเซียส ช่วงผลก าลังเจริญเติบโตควรอยู่ระหว่าง 20-30 องศาเซลเซียส และจะให้ผลผลิตได้ดีต้องมีช่วงอุณหภูมิต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส อย่างน้อย เดือน ก่อนออกดอก
- 2) เป็นพื้นที่สูงจากระดับทะเล 700 เมตรขึ้นไป แต่ถ้าต่ำกว่า 700 เมตร ต้องอยู่เหนือเส้นละติจูดที่ 19.8 องศาเหนือขึ้นไป และไม่ต่ำกว่า 400 เมตรจากระดับทะเล
- 3) พื้นที่ลาดเอียงไม่ควรเกิน 15% ถ้าอยู่ระหว่าง 15-30% ต้องทำเส้นแนวขอบเขาขวางกับความลาดเอียง หรือทำขั้นบันได
- 4) ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศไม่ต่ำกว่า 75%
- 5) ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยอย่างน้อย 1,200 มิลลิเมตรต่อปี
- 6) ควรเป็นพื้นที่ให้น้ำได้ในช่วงฤดูแล้งซึ่งเป็นช่วงดอกบานติดผลอ่อน และระยะผลกำลังเจริญเติบโต (ช่วงธันวาคม – เมษายน)

การเลือกพันธุ์

- 1) ต้นพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่ง หรือเสียบยอด มีระบบ รากดี ความสูง 60 – 100 เซนติเมตร หรืออายุต้นกล้าไม่เกิน 2 ปี
- 2) ไม่ควรใช้ต้นพันธุ์ที่มาจากการเพาะเมล็ด เนื่องจากมี โอกาสกลายพันธุ์สูง

การปลูก

- 1) เป็นต้นพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่งหรือเสียบยอดหรือติดตา บนต้นตอที่เพาะจากเมล็ดชนิดผิวเรียบ มีระบบรากดี ความสูง 60-100 เซนติเมตร หรืออายุต้นกล้าไม่เกิน 2 ปี
- 2) ควรกำจัดวัชพืชก่อนจะทำการวางแผนปลูกโดยการไถ ตัด หรือใช้สารกำจัดวัชพืชตามความเหมาะสม ขนาดหลุม ไม่ต่ำกว่า 50x50x50 เซนติเมตร
- 3) การเตรียมหลุม ควรใช้ดินบนที่ขุดหรือหน้าดินที่บริเวณ รอบๆ ใส่ลงกันหลุม และผสมคลุกเคล้ากับปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักและ เศษพืชแห้งหรือแกลบเก่าหรือเปลือกถั่ว อย่างละ 5-15 กิโลกรัม (0.5- 1 ปี๊บ) รองกันหลุมด้วย

หินฟอสเฟตก่อนปลูก 250-500 กรัมต่อหลุม คลุกเคล้าดิน พูนดินสูงกว่าปากหลุม 20-40 เซนติเมตร หลักปลูก ปักไม้ป้องกันต้นโยก

4) พื้นที่ราบ ไม่ลาดเอียงมาก ใช้ระยะปลูกระหว่างต้นระหว่างแถว 8x10 เมตร ให้ระหว่างแถวอยู่ในแนว ตะวันออกตะวันตก เพื่อให้ระหว่างแถวได้รับแสงแดดเต็มที่และสามารถปลูกพืช แซมได้

5) พื้นที่ลาดเอียงหรือไหล่เขา ระยะปลูก 8x8 เมตร ถ้าพื้นที่ ลาดเอียงมากควรท ขั้ันบันได ในพื้นที่ไม่ลาดเอียงมาก ไม่นิยมปลูกบนขั้ันบันได แต่จะปลูกระหว่างเส้นแนวขอบเขา (Contour line) ที่ทำขวางความลาดเท ซึ่งเป็นแนวคันคูรับน้ำ และระบายน้ำป้องกันการชะล้างหน้าดิน ควรปลูกหญ้าแฝกที่เหนือและใต้แนวระบายน้ำ เพื่อลดการพังทลายของดิน และเมื่อมะคาเดเมียแก่ผลจะร่วงไหลมากองรวมกันอยู่ที่ร่องระบายน้ำ

6) ลักษณะทางพันธุกรรมของมะคาเดเมียเป็นพืชที่มีการ ผสมตัวเองไม่ติดผลหรือติดผลน้อย ดังนั้นจึงต้องมีการ ผสมข้ามพันธุ์ หากต้องการทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นควรปลูก อย่างน้อย 2 พันธุ์ในพื้นที่ เดียวกัน โดยใช้พันธุ์เชียงใหม่ 400 (เบอร์ 660) หรือพันธุ์เบอร์ 246 เป็นตัวช่วยในการผสมเกสรให้กับพันธุ์อื่นในอัตราพันธุ์เชียงใหม่ 400 หรือ พันธุ์ 246 1 แถว และพันธุ์อื่น ๆ 3-5 แถว

7) ช่วงดอกบานควรเลี้ยงผึ้งเพื่อเป็นตัวช่วยในการถ่าย ละอองเกสร และผลิตน้ำผึ้งได้ด้วย

การใส่ปุ๋ย

รากมะคาเดเมียจะเจริญได้ดีในดินที่มีสภาพโปร่ง ควรเลือก ที่ดินที่มีชั้นดินลึกอย่างน้อย 50 เมตร ความเป็นกรด-ด่าง อยู่ระหว่าง 5.5 - 6.5 โดยทั่วไปดินในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกรดถึงกรดจัด จึงต้องวิเคราะห์ดินและปรับสภาพดินให้เหมาะสม ในระยะที่ปลูกพืชอายุ 1 - 2 ปี ควรใส่ปุ๋นขาว ต้นละ 0.5 กก. เมื่ออายุ 4 - 5 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น เป็น ต้นละ 1 - 2 กก. ปุ๋ยอินทรีย์ ใส่ปุ๋ยคอกทุกปี ๆ ละ 10 - 20 กิโลกรัม/ต้น ระยะ 1 - 3 ปีแรก หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นเป็น 30 - 50 กิโลกรัม/ต้น และ คลุมโคนต้น เพื่อรักษาความชื้นและจะทำให้ปริมาณรากอ่อนมากขึ้น

ปุ๋ยเคมี

- ปีที่ 1 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 600 กรัม/ต้น/ ปี ผสมปุ๋ยยูเรีย 120 กรัม
- ปีที่ 2 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1,200 กรัม/ต้น/ปี ผสม ปุ๋ยยูเรีย 240 กรัม
- ปีที่ 3 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1,800 กรัม/ต้น/ปี ผสม ปุ๋ยยูเรีย 360 กรัม
- ปีที่ 4 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 2,400 กรัม/ต้น/ปี ผสม ปุ๋ยยูเรีย 480 กรัม
- ปีที่ 5 ใช้ปุ๋ยสูตร 12-12-17-2 (Mg) อัตรา 3,000 กรัม/ต้น/ ปี ผสมปุ๋ยยูเรีย 600 กรัม

หลังจาก 5 ปีขึ้นไป ให้เพิ่มขึ้นปีละ 500 - 600 กรัม/ต้น และเพิ่มปุ๋ยยูเรีย และโปแตสเซียมคลอไรด์ 10 และ 15% ของปุ๋ยสูตรตามล าดับ และควรใส่ปุ๋ยที่มีธาตุอาหารรองด้วย อัตราปุ๋ยที่ใช้ขึ้นอยู่กับสภาพดิน ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ใบพืช และดินประกอบ

การให้น้ำ

ปริมาณน้ำฝนในแหล่งปลูกของประเทศไทยไม่กระจายตลอดปี โดยอยู่ในช่วง 1,200-2,500 มิลลิเมตร/ปี ตกประมาณ 6 – 7 เดือน และมีช่วงแล้งอีก 5 - 6 เดือน ช่วงแล้งจะเริ่มตั้งแต่ พ.ย. – เม.ย.

ซึ่งเป็นช่วงเข้าฤดูหนาว อากาศหนาวเย็นกระตุ้นให้มะคาเดเมียออกดอกติดผล และช่วงการติดผลจะผ่านตลอดช่วงฤดูร้อน ถ้าไม่มีการให้น้ำช่วงนี้ผลจะร่วงและผลเล็ก ต้องมีการให้น้ำช่วงฤดูแล้ง ในพื้นที่สูง 800 - 1,300 เมตรจากระดับทะเล ในรอบ 1 ปี มะคาเดเมียจะออกดอก 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ ช่วง ก.ค. – ส.ค. และ ธ.ค. – ก.พ. ซึ่งในขณะออกดอกและติดผลในฤดูแล้ง โดยเฉพาะช่วง ม.ค. – ก.พ. ความชื้นจะต่ำประมาณ 50% จึงควรให้น้ำเพื่อเพิ่มความชื้นให้สูงขึ้นประมาณ 70- 75% จะช่วยให้ช่อดอกมีการติดผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่มีฝนตกมากในช่วงฤดูฝนการออกดอกจะมีปัญหาเนื่องจากความชื้นสูงส่งผลต่อการแพร่กระจายของละอองเกสรในการผสมพันธุ์

- อายุ 2 เดือนแรกให้น้ำต้นละ 20-30 ลิตร/สัปดาห์
- อายุ 1 - 3 ปี ให้น้ำต้นละ 130-150 ลิตร/สัปดาห์
- ต้นอายุ 4 - 7 ปี ให้น้ำต้นละ 200 ลิตร/สัปดาห์
- ต้นอายุ 7 ปีขึ้นไป ให้น้ำต้นละ 800 ลิตร/สัปดาห์

การเก็บเกี่ยว

ผลมะคาเดเมียเมื่อแก่จะร่วงลงพื้น เก็บเกี่ยวโดยใช้คนเก็บผลที่ร่วง ควรเก็บผลที่ร่วงบนพื้นดินทุก 3 - 4 วัน ขึ้นอยู่กับขนาดของสวนและปริมาณของผล โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนถ้าปล่อยทิ้งไว้นาน เชื้อราอาจเข้าทำลายหรือถ้าเป็นฤดูแล้งผลถูกแสงอาทิตย์โดยตรงนาน ๆ ผลจะแตกทำให้เนื่อในเหม็นหืนได้ (rancidity)

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว กะเทาะเปลือกนอก (Dehusking) ควรกะเทาะภายใน 24 ชั่วโมง หลังกะเทาะเปลือกนอกออกต้องนำไปผึ่งในที่ที่มีลมพัดผ่าน หรือวางบนตะแกรงเป็นชั้นๆ และใช้พัดลมเป่าเพื่อลดความชื้นไม่ควรวางซ้อนทับกันมากเกินไป การคัดเมล็ด (Sorting nut in shell) แขนเมล็ดที่กะเทาะเปลือกนอกออก คัดเมล็ดที่ลอยน้ำทิ้ง ใช้เครื่องคัดขนาดเมล็ด ถ้าเมล็ดมีเส้นผ่าศูนย์กลางต่ำกว่า 1.8 เซนติเมตร คัดทิ้งเพราะมีคุณภาพต่ำ การลดความชื้นเมล็ด (Drying) ผึ่งเมล็ดในพื้นที่ที่มีลมพัด ผ่านสะดวกประมาณ 3 - 7 วัน ความชื้นจะลดลงเหลือประมาณ 10- 15% ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิและฤดูกาล การเก็บรักษาเมล็ดทั้งกะลา (Nut in shell) ลดความชื้นให้เหลือประมาณ 10% สามารถเก็บไว้ได้นานถึง 1 เดือน เพื่อรอการ กะเทาะหรือขาย โดยการควบคุมและรักษาระบบการหมุนเวียนของอากาศ ถ้าเมล็ดมีไม่มากนักอาจเก็บโดยการเทเมล็ดบนชั้นลวดตาข่าย เกลี่ยเมล็ดหนา 10 - 15 เซนติเมตร ตั้งในที่ร่มมีการถ่ายเทอากาศดี สามารถเก็บไว้ได้นานถึง 6 - 12 เดือน ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพอากาศ การอบเพื่อกะเทาะเมล็ด เมล็ดทั้งกะลาสควรมีความชื้น 20 - 25% หลังจากผึ่งเมล็ด 3 - 7 วัน ความชื้นลดลงเหลือ 10 - 15% นำเข้าเครื่องอบความร้อนใช้อุณหภูมิ 41 องศาเซลเซียส 3 วัน และ 51 องศาเซลเซียส อีก 3 วัน หรือเมื่อเขย่าเมล็ดดูจะคลอนแสดงว่าเนื้อในอ่อนไม่ติดกะลา นำมากะเทาะกะลาออก

พันธุ์แนะนำแก่เกษตรกร

ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ สถาบันวิจัยพืชสวน ดำเนินการทดลองเปรียบเทียบมะคาเดเมียพันธุ์การค้าจำนวน 10 พันธุ์ ในสภาพพื้นที่ระดับความสูงตั้งแต่ 100-1,300 เมตรเหนือระดับ ทะเล 15 แห่งทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2528 - 2545 ได้เสนอกรมวิชาการ เกษตร เพื่อรับรองเป็นพันธุ์แนะนำ แก่เกษตรกร ได้แก่ 1. พันธุ์ HAES 344 (KAU) 2. พันธุ์ HAES 508 (KAKEA) 3. พันธุ์ HAES 660 (KEAAU) 4. พันธุ์ HAES 741 (MAUKA)

คำว่า HAES ย่อมาจาก Hawaii Agricultural Experiment Station และได้รับการอนุมัติให้เป็นพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการ เกษตร เมื่อปี 2539 จำนวน 3 พันธุ์ และใช้ชื่อ ดังนี้ 1. พันธุ์เชียงใหม่ 400 หรือ เบอร์ 660 2. พันธุ์เชียงใหม่ 700 หรือ เบอร์ 741 3. พันธุ์เชียงใหม่ 1000 หรือ เบอร์ 508

ศัตรูมะคาเดเมีย*

1) สัตว์ศัตรู

หนูที่เป็นศัตรูมะคาเดเมียมี 5 ชนิด คือ หนูพุกใหญ่ (Bandicotaindica) หนูพุกเล็ก (Bandicota savilei) หนูท้องขาว (Rattus rattus) หนูจิ้งจอก (R. exulans) และหนูหนานใหญ่ (R. argentiventer) หนูจะเริ่มทำลายผลมะคาเดเมีย เมื่อผลแก่ใกล้เก็บเกี่ยวและยังนำเอาผลไปกินในรังหรือที่อื่น ๆ

2) แมลงศัตรู

- เพลี้ยอ่อนดำส้ม (black citrus aphid : Toxoptera aurantia (Boyer de Fonscolombe) เพลี้ยอ่อน ตัวอ่อน และตัวเต็มวัยอาศัยดูดกินน้ำเลี้ยงบนยอดอ่อน กิ่งอ่อน ดอกตูม พบในระยะแตกยอดอ่อน และระยะดอก มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

- เพลี้ยไฟ พบ 4 ชนิด คือ เพลี้ยไฟหลากสี (color thrips : Thrips coloratusSchmutz) เพลี้ยไฟพริก (chili thrips : Scirtothripsdorsalis Hood) เพลี้ยไฟมะละกอ (papaya thrips : Thrips parvispinusKamy) และเพลี้ยไฟดอกถั่ว (flower bean thrips : MegalurothripsusitatusBagnall) เพลี้ยไฟตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณยอดอ่อน ดอก และผล โดยเฉพาะในระยะเริ่มติดผล

- เพลี้ยแป้งแปซิฟิก (Pacific mealybug : Planococcusminor (Maskell)) เพลี้ยแป้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดกินน้ำเลี้ยงบนยอดอ่อน ขั้วผล โดยอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม ๆ

- เพลี้ยหอยเกล็ด (lesser snow scale : Pinnaspis buxi(Bouché)) ดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณยอด กิ่ง และลำต้น

- หนอนเจาะผล พบ 2 ชนิด คือ หนอนเจาะผลเงาะ (rambutan fruit borer : Deudoric epijarbas (Moore) และหนอนเจาะผล (yellow peach moth : Conogethes punctiferalis (Guenée)) ตัวหนอนเจาะเข้าไปกัดกินอยู่ภายในผล โดยพบเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3) โรคพืช โรคของมะคาเดเมีย สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยมีการสำรวจ และศึกษาสาเหตุของโรคมะคาเดเมีย แต่ยังไม่มีการศึกษาการ ป้องกันกำจัด เนื่องจากยังไม่มีวิธีการระบาดรุนแรง

4) วัชพืช การกำจัดวัชพืชในมะคาเดเมีย ทำได้โดยปลูกพืชคลุมดิน ตระกูลถั่ว ปลูกพืชแซม ใช้รถหรือเครื่องตัดวัชพืช ระหว่างแถวปลูก การใช้สารกำจัดวัชพืช แต่ไม่ควรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูมะคาเดเมีย และวัชพืชโดยไม่จำเป็น

* ข้อมูลอ้างอิง เทคโนโลยีการผลิตมะคาเดเมีย สถาบันวิจัยพืชสวน, 2563

งานวิจัยของกรมวิชาการเกษตร กรมวิชาการเกษตรมีการดำเนินโครงการฯ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงพันธุ์มะคาเดเมียที่เหมาะสมในสภาพปลูกแต่ละพื้นที่ และพันธุ์ที่ไม่ต้องการอากาศหนาวเย็นมากนัก รวมทั้งปรับปรุงพันธุ์เพื่อทดแทนพันธุ์แนะนำเดิมที่มาจากต่างประเทศ จึงได้มีการศึกษาพันธุ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ระดับต่ำลงมา (ระดับ 700 เมตรจากระดับทะเล) นอกจากนี้มีการศึกษาเทคโนโลยีในการผลิตมะคาเดเมีย เช่น การขยายพันธุ์ที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิตต้นพันธุ์และได้ต้นพันธุ์ดีที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิต ลดปัญหาการเข้าทำลายของแมลงและสัตว์ศัตรู ลดปริมาณการนำเข้า และพัฒนาเป็นพืชอุตสาหกรรมส่งออกต่อไป

9. วิเคราะห์สถานการณ์มะคาเดเมียจังหวัดเลย

จุดแข็ง

S1 จังหวัดเลยมีเกษตรกรผู้ปลูกมะคาเดเมียที่มีประสบการณ์อยู่ในพื้นที่อำเภอกู่เรือ ด่านซ้าย และนาแห้ว มีประสบการณ์การปลูกมะคาเดเมียเกิน 10 ปี และมีการรับซื้อและแปรรูป สร้างแบรนด์เป็นของตนเอง

S2 เทรนด์การรับประทานอาหารสุขภาพในปัจจุบันเป็นที่ได้รับความนิยม ส่งเสริมให้มะคาเดเมียเป็นที่นิยมสำหรับกลุ่มลูกค้ากลุ่มรักสุขภาพ เพราะทั้งมีไขมันดี ช่วยลดคอเลสเตอรอลและยังมีรสชาติอร่อย

S3 ด้วยข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่การปลูก ไม่สามารถปลูกได้ทั่วไปจึงทำให้มีผลผลิตในปริมาณที่จำกัด และใช้ระยะเวลานานกว่าจะให้ผลผลิต จึงทำให้มะคาเดเมียเป็นพืชที่มีมูลค่าสูง คุ่มค่ากับการปลูก

S4 จังหวัดเลยมีพื้นที่ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมในการปลูกมะคาเดเมียในหลายอำเภอ

จุดอ่อน

W1 การปลูกมะคาเดเมียใช้ระยะเวลานานกว่าจะให้ผลผลิต โดยจะเริ่มให้ผลผลิตในปีที่ 5 และผลผลิตจะสมบูรณ์ในปีที่ 7 ต้องการน้ำในการเจริญเติบโต และเป็นพืชที่เกษตรกรของจังหวัดเลยไม่รู้จักในยุคแรกๆ จึงทำให้มีเกษตรกรปลูกไม่มาก

W2 ผลผลิตของจังหวัดเลยเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยแล้วพบว่ามียุทธยาน้อยกว่าค่าเฉลี่ย จึงทำให้ไม่พอกับความต้องการของตลาด เสียโอกาสทางการค้า

W3 เกษตรกรยังขาดความรู้ในการผลิตมะคาเดเมียให้มีคุณภาพ การจัดการดินปุ๋ยไม่เหมาะสม ใส่ปุ๋ยเคมีในปริมาณน้อยกว่าคำแนะนำทางวิชาการ ส่งผลให้ผลอ่อนร่วง ผลไม่ใหญ่ และให้ผลผลิตน้อย

W4 เกษตรกรผู้ปลูกมะคาเดเมียส่วนใหญ่ปลูกอย่างเดียว ไม่ได้แปรรูปจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคัดผลผลิตส่งขายแบบกะขนาดทำให้ได้ราคาน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ

โอกาส

O1 ในพื้นที่อำเภอกู่เรือ ด่านซ้าย นาแห้ว มีแหล่งรับซื้อในพื้นที่ ทั้งลานรับซื้อ ผู้แปรรูปผลผลิต และปัจจุบันมีโรงงานแปรรูปผลผลิตมาตั้งในพื้นที่อำเภอกู่เรือ

O2 จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอำเภอกู่เรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอนาแห้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกมะคาเดเมียและมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้คนรู้จัก เป็นโอกาสที่ทำให้สามารถจำหน่ายมะคาเดเมียแปรรูปได้อีกทางหนึ่ง

O3 เป็นพืชที่ได้รับการส่งเสริมจากทางรัฐบาล และมีหน่วยงานวิจัยในพื้นที่ ทั้งศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจังหวัดเลย(ที่สูงด่านซ้าย) และศูนย์วิจัยพืชสวนเลย(ที่สูงภูเรือ)

O4 จังหวัดเลยมีพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตรขึ้นไป ในหลายพื้นที่จึงมีความเหมาะสมในการปลูกมะคาเดเมียให้ผลผลิตที่ดี

อุปสรรค/ข้อจำกัด

T1 สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปฝนตกน้อยลง อากาศร้อนขึ้น ส่งผลกระทบต่อการให้ผลผลิตของมะคาเดเมีย เนื่องจากพื้นที่ปลูกมะคาเดเมียส่วนใหญ่ไม่มีแหล่งน้ำเนื่องจากอยู่ในพื้นที่สูง ต้องรอน้ำฝนและเมื่อฝนขาดช่วงทำให้เกิดภาวะแล้ง ทำให้การปลูกมะคาเดเมียให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นไปได้ยาก

T2 เริ่มมีแมลงศัตรูพืชรบกวน เช่น หนอนเจาะผล ดั้วเจาะลำต้น เพลี้ยไฟ เป็นต้น

T3 พื้นที่ปลูกมะคาเดเมียที่เหมาะสมในปัจจุบันทับซ้อนกับพื้นที่ป่า จึงเป็นการยากที่จะส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ในการปลูกมะคาเดเมียในพื้นที่ใหม่ๆ

เป้าหมายการพัฒนา “ มะคาเดเมียเลย คุณภาพสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ”

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาคุณภาพกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์มะคาเดเมีย
2. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะคาเดเมียให้ได้มาตรฐาน
3. เพิ่มช่องทางการตลาด
4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกรและมะคาเดเมียเพื่อการบริหารจัดการ

เป้าหมาย

- 1) รักษาผลผลิตมะคาเดเมียภายใต้การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2) เพิ่มผลผลิตต่อไร่
- 3) ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรอย่างน้อยร้อยละ 10
- 4) เพิ่มมูลค่ามะคาเดเมียอย่างน้อย ร้อยละ 10
- 5) ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานการผลิต
- 6) เกษตรอัตลักษณ์พื้นที่
- 7) แปรรูปเพิ่มมูลค่า

ตัวชี้วัด

1. รายได้สุทธิของเกษตรกรผู้ปลูกและผลิตมะคาเดเมียมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5
2. GPP ภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น
3. ทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต

เป้าประสงค์การพัฒนา

- ลดต้นทุนการผลิต
- พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน

ตัวชี้วัด

- ร้อยละต้นทุนการผลิตที่ลดลง
- จำนวนแปลง/ร้อยละของแปลง เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (GAP)

แนวทางการพัฒนา

- 1.1 พัฒนา/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.2 ส่งเสริม และพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดิน
- 1.3 ส่งเสริมและพัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสม
- 1.4 มาตรฐานการผลิต (GAP)
- 1.5 พัฒนาระบบการผลิต

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่ม

เป้าประสงค์

- สร้างแบรนด์หลัก มีอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด
- สร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตมะคาเดเมียและวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต
- สร้างระบบตรวจสอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้เกิดความน่าเชื่อถือ ให้กับผู้บริโภค

ตัวชี้วัด

- มีแบรนด์หลักของจังหวัด เป็นสินค้าอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่
- ร้อยละของมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้น
- มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ

แนวทางการพัฒนา

- 2.1 ยกระดับการผลิตด้วยเทคโนโลยีให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสู่สินค้าเกษตรพรีเมียม
- 2.2 สร้างแบรนด์จังหวัดเลยเป็นแบรนด์หลัก
- 2.3 สร้างอัตลักษณ์/GI
- 2.4 สร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปมะคาเดเมีย และวัสดุเหลือใช้จากการผลิต
- 2.5 สร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ
- 2.6 สร้าง Story / การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาด้านการตลาด

เป้าประสงค์

- เพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่าย
- เกษตรกร/ผู้ประกอบการ จับคู่ค้าโดยตรง
- ประชาสัมพันธ์ผ่านวัฒนธรรมพื้นที่ของจังหวัด
- สร้างเครือข่ายด้านการตลาด

ตัวชี้วัด

- จำนวนช่องทางและแหล่งจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น
- จำนวนเกษตรกรและผู้ประกอบการจับคู่ค้าโดยตรง
- จำนวนครั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านวัฒนธรรมพื้นที่ของจังหวัด
- จำนวนเครือข่ายด้านการตลาดที่เพิ่มมากขึ้น

แนวทางการพัฒนา

- 3.1 การประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด เช่น การใช้วัฒนธรรมพื้นที่ของจังหวัดเป็นฟรีเซ็นเตอร์/จัดงานมะคาเดเมีย
- 3.2 สร้างเครือข่ายผู้ปลูกมะคาเดเมีย/แหล่งจำหน่าย
- 3.3 ส่งเสริมและพัฒนาตลาดออนไลน์

3.4 รมรณรงค์และส่งเสริมการใช้และบริโภคมะคาเดเมียของจังหวัดเลย

3.5 MOU/ตลาดซื้อขายล่วงหน้า/จับคู่ค้าโดยตรง

3.6 พัฒนาและส่งเสริมการจำหน่ายไปยังตลาดต่างประเทศ

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ

เป้าประสงค์

- ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการที่ถูกต้องและทันสมัย
- นวัตกรรมวิจัย นวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนา

ตัวชี้วัด

- มีข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการที่ถูกต้องและทันสมัย
- จำนวนงานวิจัยและนวัตกรรม ที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนา

แนวทางการพัฒนา

4.1 จัดทำเขตการผลิตมะคาเดเมีย ที่เหมาะสม มีศักยภาพการผลิตในพื้นที่ที่มีศักยภาพใหม่ โดยคำนึงถึงสภาพดิน ภูมิอากาศ แหล่งน้ำ (Zoning)

4.2 จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลเกษตรกร ปริมาณพื้นที่การปลูกและปริมาณผลผลิตของจังหวัด ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกทดแทนพืชไร่ (สร้างป่าสร้างรายได้) เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และบริหารจัดการ Demand & Supply เป็นต้น

4.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วิจัย/นำผลงานวิจัยมาปรับใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 2) ผลผลิตเพียงพอกับความต้องการบริโภคและแปรรูปภายในจังหวัด
- 3) เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตมะคาเดเมียที่ได้คุณภาพมาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

4) มะคาเดเมียเมืองเลย และผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในประเทศและต่างประเทศ

ภาคผนวก

- สรุปตารางแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย

“สินค้ามะคาเดเมีย” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2570

แบบสรุปแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และงบประมาณ
ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง สินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย
สินค้า : มะคาเดียเมีย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต							
แนวทางการพัฒนา :							
1. พัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและ สิ่งอำนวยความสะดวก - พัฒนาแหล่งน้ำ/ระบบกระจายน้ำ	โครงการขุดเจาะบ่อน้ำ บาดาลพร้อมติดตั้งระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อสนับสนุนการเกษตร	1. ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ขนาด 6 นิ้ว 2. ติดตั้งระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ 3. ก่อสร้างท่อส่งกระจายน้ำขนาด 20 ลูกบาศก์เมตร		500,000	500,000	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : จำนวนโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มน้ำต้นทุนเพื่อรองรับสถานการณ์ภัยแล้ง จำนวน 2 แห่ง ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : พื้นที่รับประโยชน์ 100 ไร่	ทสจ.เลย
2. พัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและ สิ่งอำนวยความสะดวก - พัฒนาแหล่งน้ำ/ระบบกระจายน้ำ	1.ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	- ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	15,780,500	15,780,500	15,780,500	จำนวนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่ได้รับการก่อสร้าง	สถานีพัฒนาที่ดินเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
3. ส่งเสริมและพัฒนากการปรับปรุงบำรุงดิน - วิเคราะห์ค่าดินและคำแนะนำการบริหารจัดการ	1.สนับสนุนปัจจัยการผลิตอินทรีย์ชีวภาพลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	- ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดจากเกษตรกร (ปอเทือง) - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	393,000	393,000	393,000	จำนวนพื้นที่เกษตรกรที่ได้รับ การส่งเสริมอินทรีย์ชีวภาพในการ ผลิตพืช	สถานีพัฒนาที่ดิน เลย
	2.ปรับปรุงคุณภาพดินในพื้นที่ดินปัญหา	- ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด (โดโลไมท์)	10,500	10,500	10,500		
	3.ผลิตปุ๋ยหมัก พด.	- ผลิตปุ๋ยหมัก พด.	34,000	34,000	34,000		
ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : พัฒนาการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่ม							
แนวทางการพัฒนา :							
1. สร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูป และวัสดุเหลือใช้จากผลผลิต	โครงการส่งเสริมระบบ อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ขนาด 2x2 ม.	ส่งเสริมระบบอบแห้งพลังงาน แสงอาทิตย์ ขนาด 2x2 เมตร ให้กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่ม มูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน				- มีการใช้ระบบอบแห้งพลังงาน แสงอาทิตย์เพิ่มขึ้น - ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน เพิ่มขึ้น	สนง.พลังงาน จังหวัดเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
ประเด็นการพัฒนาที่ 3 : พัฒนาด้านการตลาด							
1. การประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด - จัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า	1.1 โครงการตลาดนัด คนไทยยิ้มได้	เป้าหมาย 14 อำเภอ เพื่อส่งเสริม ช่องทางการตลาด				- การเพิ่มขึ้นของรายได้จำหน่าย OTOP	สนง.พัฒนาชุมชน จังหวัดเลย
	1.2 โครงการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้านการผลิต การค้า และ การบริการเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม	กิจกรรม : พัฒนากลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน โดยตราสัญลักษณ์ มาตรฐานสินค้าจังหวัดเลย (Loei the Best) - การประชุมสัมมนา (Work Shop) เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ มาตรฐานสินค้าจังหวัดเลย (Loei the Best) จำนวน 1 ครั้ง 40 ราย - การสร้างพันธมิตรทางการค้า เชื่อมโยงการค้าและส่งเสริม การตลาดในประเทศ ให้แก่ ผู้ประกอบการสินค้าที่ได้รับ		1,000,000	1,000,000	- จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับ การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ใน การผลิตระบบตลาดและการ บริหารจัดการ ไม่น้อยกว่า 40 ราย - จำนวนตลาดหรือช่องทางการ จำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้นอย่าง น้อย 1 ช่องทางหรือ 1 ตลาด - มูลค่าทางการค้าของสินค้าที่ เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการตลาด	สนง.พาณิชย์ จังหวัดเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
		มาตรฐาน ตราสัญลักษณ์มาตรฐาน สินค้าจังหวัดเลย (Loei the Best) และมาตรฐานรับรองจาก หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องประเภท อาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่อง แต่งกาย ของใช้ของตกแต่ง และ สมุนไพรที่มีใช้อาหาร จำนวน 1 ครั้ง 40 ราย					
ประเด็นการพัฒนาที่ 4 : ด้านการบริหารจัดการ							
แนวทางการพัฒนา :							
1. จัดทำเขตการผลิตที่เหมาะสม มีศักยภาพ การผลิตในพื้นที่ที่มีศักยภาพใหม่ โดยคำนึงถึง สภาพ ดิน น้ำ ภูมิอากาศ (Zoning) - จัดทำเขตความเหมาะสมของดิน ในการปลูกพืช	1.บริหารจัดการการผลิตสินค้า เกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อ การบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map)	- พัฒนาที่ดินเพื่อสนับสนุนการ ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่ เหมาะสมตาม Agri-Map		2,619,950	2,619,950	จำนวนพื้นที่ปรับเปลี่ยนการผลิตใน พื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	สถานีพัฒนา ที่ดินเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
2. จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลเกษตรกร ปริมาณพื้นที่การปลูก และปริมาณผลผลิต ของจังหวัดให้ทันสมัย เป็นปัจจุบัน ในการ บริหารจัดการ Demand&Supply - จัดทำฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทันสมัย							สนง.เกษตร จังหวัดเลย
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ศึกษา วิจัยนำ ผลงานมาปรับใช้ - ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่งานวิจัยให้ เกษตรกรทราบ /จัดทำแปลงต้นแบบ							มหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย
4. จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ /กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และการบริหาร จัดการกลุ่ม							สนง.สหกรณ์ จังหวัดเลย